

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Alena Kopejtková

ODPVĚDNOST ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADNÝM VÝROBKEM

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: březen 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem v ní vyznačila všechny prameny, z nichž jsem čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze 21.3.2009

Alena Kopejtková

Poděkování

Děkuji panu Prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc., vedoucímu mé diplomové práce za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování.

V Praze 21.3.2009

Alena Kopejtková

Úvod

Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku je v našem právním řádu upravena především samostatným zákonem č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, který nachází východisko ve směrnici Rady č. 85/374/EHS ze dne 25.července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (Council Directive of 25 July 1985 on the approximation of the law, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products no. 85/374/EEC).

Tento zákon je důležitým prvkem při ochraně spotřebitele a jeho zájmů a proto i těžiště mé diplomové práce spočívá právě v rozboru tohoto zákona a jeho jednotlivých ustanovení.

Vzhledem však k tomu, že prapočátek právní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku lze lépe pozorovat v angloamerickém systému práva, zařadila jsem právě problematiku odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem, tak, jak byla a je upravena ve Spojených státech amerických na úvod své diplomové práce.

V další části práce jsem se pak zabývala otázkou odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem a její úpravou na půdě Evropské unie, neboť zde nacházíme přímé východisko naší právní úpravy.

Ještě před rozbohem jednotlivých částí zákona samotného bylo však vhodné do mé práce zařadit vztah tohoto zákona k obecné úpravě odpovědnosti za škodu, neboť právě pochopení onoho vztahu je vzhledem k postavení tohoto zákona (*lex specialis*) ve vztahu k občanskému zákoníku velice důležité.

Jak již bylo výše uvedeno základem mé práce je právě detailní rozbor zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, kdy je nejprve ve třetí kapitole pojednáno o příčinách vzniku tohoto zákona a poté v navazující čtvrté kapitole jsou jako základ vymezeny podmínky pro uplatnění předmětné odpovědnosti, včetně výkladu jednotlivých důležitých pojmů. V návaznosti na

tyto podmínky je pak postupně pojednáno o zproštění odpovědnosti výrobce, spolupůsobení třetí osoby, společné odpovědnosti výrobců, zákazu vyloučení a omezení povinnosti náhrady předem, promlčení, zániku práva, vyloučení použití zákona a jako poslední je krátce pojednáno o účinnosti zákona, respektive o účinnosti jeho novely.

Přestože uplatňování náhrady škody způsobené vadou výrobku soudní cestou nemá žádná zvláštní specifika, považovala jsem procesněprávní stránku této otázky za natolik důležitou, že jsem pátou kapitolu krátce věnovala i této oblasti.

Kapitola šestá je zaměřena na možnost rozložení rizika plynoucího z odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem a to pomocí smluvního pojištění, které je v České republice pouze pojištěním fakultativním.

Závěrem je pak pojednáno o úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v návrhu nového občanského zákoníku a jeho srovnání s úpravou dosavadní.

1. Pojetí odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku napříč různými právními řády

1.1 Spojené státy Americké

Ve Spojených státech amerických vzniká, popřípadě v minulosti vznikal nárok na náhradu škody způsobené vadou výrobku jednak na základě subjektivní odpovědnosti, jíž je míněna odpovědnost založená na nedbalosti, respektive na zavinění výrobce (negligence). Později byl uznán i vznik nároku na náhradu škody i na základě objektivní odpovědnosti (strict liability) výrobce, popřípadě dodavatele. Dalšími možnostmi, jak uplatnit náhradu škody pak byla možnost reklamace ze záruky nebo rovněž na základě zákonem různě stanovených požadavků na ochranu spotřebitele.

Pro každý typ vzniku nároku na náhradu škody způsobené vadným výrobkem existuje řada různých základních prvků, které musí být spotřebitelem prokázány k tomu, aby uplatnění nároku na náhradu škody bylo úspěšné.

Většina zákonů související s odpovědností za škodu způsobenou vadou výrobku je vytvořena pouze na úrovni států a velice se od sebe v jednotlivých státech liší. Pokusy o prosazení federálního zákona většinou ztroskotaly, a to většinou na základě nesouhlasu různých zájmových seskupení.

Na rozdíl od evropského pojetí odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je ve Spojených státech Amerických postavení poškozeného mnohonásobně zvýhodněno. Už jen například tím, že poškozený může své nároky z odpovědnosti za škodu uplatnit kdykoli, kdy mu výrobek škodu způsobí, není zde rozhodné, kdy byl výrobek na trh poprvé uveden. Dalším nesrovnatelným rozdílem mezi těmito dvěma právními řády jsou i výše odškodnění, kde na americkém kontinentě se jedná o odškodnění ve výších, která jsou dosti často pro daný podnik likvidační a pro běžného spotřebitele v Evropě nepředstavitelná (pro představu odkazuji na dosti aktuální případ, o němž je podrobněji pojednáno níže, Hees vs. Philip Morris, kdy vdově po zemřelém kuřákovi bylo přiznanou americkým soudem 8.000.000 USD, což je

pro představu asi 160.000.000,- Kč) Jednou z příčin takto vysokých částek ji i to, že velkou část odškodnění tvoří odškodnění, která jsou založena na sankční povaze tzv. „punitive damages“ o nichž je rovněž pojednáno v dalších částech mé práce.

Tyto důvody a důvody další, jako třeba vysoká informovanost spotřebitelů a vysoká míra publicity škodné události jsou pak důvodem velkého množství sporů na rozdíl od evropských zemí a Evropské unie jako takové, kde jsou spory plynoucí z odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem spíše výjimečné. Na našem kontinentě se tyto závažnější případy počítají v desítkách a stovkách a žádný z nich není považován za mimořádně významný.

1.1.1 Historie odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v USA

Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku ve Spojených státech Amerických nejprve spočívala na standardech, které byly vytvořeny v anglickém případě *Winterbottom v. Wright* (1842).

V tomto případě byl žalobce (*Winterbottom*) na základě smluvního ujednání zaměstnán jako řidič poštovního vozu, jenž byl zásobován vedoucím pošty. Žalovaný (*Wright*) měl pak uzavřenou smlouvu s tímto vedoucím pošty na základě které měl udržovat poštovní vůz v bezpečném stavu a provádět na něm různé potřebné opravy. V průběhu jedné *Winterbottomovi* jízdy se však poštovní vůz rozbil a následně havaroval. Při této nehodě byl pak žalobce vážně zraněn.

Tvrzení žalobce spočívalo v tom, že si žalovaný vedl nedbale a porušil výše zmíněnou smlouvu tím, že nesplnil své povinnosti z ní vyplývající, což znamenalo udržovat předmětný vůz v bezpečném stavu.

Rozsudek, který byl v tomto případě vydán však potvrdil právní standardy této doby, a to tak, že soud rozhodl na základě „*doctrine of privity of*

*contract*¹ ve prospěch žalovaného, neboť jak soud uvedl, žalobce a žalovaný neměli přímo mezi sebou uzavřenou žádnou smlouvu.

První jakési prolomení „*doctrine of privity of contract*“ se událo v New Yorku v roce 1852 v případě Thomas v. Winchester. V tomto případě lékárník omylem prodal zákazníkovi smrtelnou bylinu zvanou Rulík namísto neškodného výtažku ze Smetánky lékařské. Avšak tím, kdo tento jed připravil a zaměnil s neškodným výtažkem ze Smetánky lékařské nebyl sám lékárník, ale žalovaný Winchester. Obětí v tomto případě však byla navíc zákazníkova manželka (paní Thomasová). Bylo jednoznačně shledáno, že odpovědným nemůže být sám lékárník, neboť by nebylo spravedlivé po něm požadovat, aby testoval každou lahvičku, kterou prodává.

Soud však na druhou stranu také odmítl námitku žalovaného, že smlouva nemůže poskytovat práva, či ukládat povinnosti nikomu jinému, než stranám této smlouvy a shledal tuto žalobu důvodnou, což znamenalo prolomení této „*doctrine of privity of contract*“. Tento případ byl však jen malým krůčkem k prolomení „*doctrine of privity*“, avšak nepřeměnil její základní prvky.

Ve 40. a 50. letech 19. století se mnoho amerických soudů začalo odchylovat od výše uvedeného standardu neboť shledaly, že by bylo velice kruté požadovat od těchto poškozených spotřebitelů prokazování nedbalostního jednání výrobců a obchodníků. Aby nemusely nároky těchto žalobců rovnou zamítat, začaly soudy hledat v jejich případech skutečnosti, které by znamenaly výslovnou či mlčky předpokládanou záruku danou výrobcem.

Prvním státem, který pak odmítl fikci záruky a prosadil doktrínu objektivní odpovědnosti za vadný výrobek byla Kalifornie v roce 1963 v případě Greenman v. Yuba Power Products (jakýmsi předchůdcem tohoto případu byl případ Escola v. Coca-Cola Bottling Co. o kterém bude pojednáno na jiném místě) ve kterém žalobce (Greenman) zakoupil kombinovaný nástroj, který mohl být dle výrobce užit jako pila, vrtačka, popřípadě jako soustruh. Žalobci byl nástroj předveden a ten si poté rovněž přečetl příloženou brožuru.

---

¹ „*doctrine of privity of contract*“ – stanoví, že smlouva nemůže poskytovat práva či ukládat povinnosti nikomu jinému, než stranám této smlouvy

Následně si žalobce také zakoupil nezbytné doplňky potřebné k užití nástroje jako soustruhu. Při práci s tímto nástrojem jako soustruhem z něj při práci vylétl kus dřeva a udeřil žalobce do čela, čímž mu způsobil závažná zranění. Znalec potvrdil, že byly použity neadekvátní šrouby ke spojení jednotlivých částí nástroje a dále konstatoval, že bylo možné mnoha dalšími způsoby upevnit tyto části a předejít tak nehodě. Výrobce byl v tomto případě shledán absolutně odpovědným za škodu způsobenou jeho nebezpečným výrobkem, neboť dle slov předsedajícího soudce Traynora, který citoval již své dřívější stanovisko z případu *Escola v. Coca-Cola Bottling Co.* „*přestože se v tomto případě nejednalo o nedbalost, je třeba, aby byla odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku dána všude tam, kde může co nejúčinněji omezit riziko poškození zdraví či života, které souvisí s vadným výrobkem uvedeným na trh. Je totiž zřejmé, že výrobce může předcházet některým rizikům, kterým veřejnost zabránit nemůže.*“²

Od té doby bylo těmito silně přesvědčivými argumenty soudce Traynora ovlivněno mnoho právních řádů, ať to byly téměř všechny ostatní státy USA, tak Evropská unie, Austrálie a Japonsko. Naopak státy jako Jihoafrická republika, Nový Zéland a stát Severní Karolina koncepci objektivní odpovědnosti v té době odmítly.

1.1.2 Subjektivní odpovědnost (negligence)

Tento typ odpovědnosti lze uplatňovat, jsou-li splněny čtyři podmínky, a to podmínka povinnosti pečlivého chování žalovaného, další podmínkou je, že žalovaný tuto povinnost porušil, dále je to vznik předmětné škody a poslední podmínkou je příčinná souvislost mezi porušením této povinnosti a vznikem škody.

Co se týče první z podmínek, měřítkem pečlivého chování je chování osoby srovnatelného postavení a vzdělání v dané situaci. Splnění ostatních třech

---

² *Escola v. Coca-Cola Bottling Co.*, 24 Cal.2d 453, 150 P.2d 436 (1944)

podmínek, a to podmínky porušení povinnost, vzniku škody a příčinné souvislosti mezi nimi je třeba posuzovat na základě každého případu individuálně a nebude tedy detailněji rozebíráno na tomto místě.

1.1.3 Odpovědnost za porušení záruky (breach of warranty)

Nároky uplatňované na základě odpovědnosti za porušení záruky obvykle vyžadují smluvní vztah mezi poškozeným a výrobcem či prodejcem, popřípadě může být odpovědnost za porušení záruky stanovena i zákonem. Porušení záruky zakládající odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku se nejčastěji vztahuje ke dvěma typům porušení záruky, a to jednak porušení výslovné záruky a jednak k porušení implicitní záruky. Tato implicitní záruka může vyplývat např. z vlastností a kvalit výrobku zmiňovaných v reklamě či z vlastností předváděného vzorku.

V určitých případech však nemůže být tato odpovědnost za porušení záruky uplatňována, neboť povinností nabyvatele produktu je si jej při předání řádně prohlédnout a pokud tak neučiní, nelze následně uplatňovat nároky vyplývající z této vady, kterou výrobek již měl. Stejně tak všechny zjištěné vady musí být reklamovány bez zbytečného odkladu.

1.1.4 Objektivní odpovědnost (strict liability)

Nároky vyplývající z odpovědnosti za škodu jsou ve většině případů uplatňovány nikoli na základě subjektivní odpovědnosti, nýbrž na základě odpovědnosti objektivní. Subjektivní odpovědnost se zaměřuje na chování výrobce (na jeho nedbalost), oproti tomu nároky vyplývající z objektivní odpovědnosti vyplývají přímo z vlastností produktu samého.

Prvním případem, který otevřel diskusi na téma objektivní odpovědnost za škody způsobené vadou výrobku byla kauza Escola vs. Coca-Cola Bottling

Co. Žalobkyně (Escola), jenž byla číšnicí v restauraci utrpěla hluboké řezné rány, když jí při manipulaci s lahvemi Coca Coly jedna z nich náhle explodovala v ruce. Horní část lahve spolu s uzávěrem žalobkyni zůstala v ruce a spodní část spadla na zem aniž by se roztříštila. Tuto láhev však nebylo možné prezentovat u soudu neboť ji jeden ze zaměstnanců restaurace krátce po nehodě vyhodil do odpadkového koše. Jako svědek byl tedy předvolán jeden z řidičů doručujících Coca Colu, tento pak dosvědčil, že již dříve viděl různé láhve Coca Coly, jak samovolně explodují. Nejvyšší soudce Phil S. Gibson v tomto případě shledal, že výrobek, který škodu způsobil sice nebyl ve výlučné moci žalovaného v době nehody, avšak žalovaný nad ním však měl kontrolu v době plnění vadné láhve (v době, kdy tedy došlo k nedbalostnímu jednání) a žalobkyni tedy vyhověl. Soudce Traynor, který se rovněž podílel na rozhodování v tomto případě, souhlasil s výše uvedeným rozsudkem, avšak argumentoval tím, že daný případ měl být rozhodnut na základě objektivní odpovědnosti výrobce za škodu způsobenou vadou výrobku a nikoli na základě jeho nedbalostního jednání.

Nároky vyplývající z odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku jsou obvykle založeny na jednom či více následujících důvodů žaloby:

1) výrobní vada (manufacturing defect) – zde je důležité, zda kvalita a vlastnosti výrobku odpovídají či neodpovídají vlastnostem a kvalitě ostatních výrobků dané řady,

2) konstrukční vada (design defect) – v tomto případě se používá metoda srovnání rizika a užitku, popřípadě výrobních nákladů, je-li riziko vyšší než užitečnost, má se za to, že výrobek trpí konstrukční vadou,

3) vadná instrukce (failure to warn) – jde o případy, kdy chybí upozornění na nebezpečí výrobku, ke kterým může docházet, a to dokonce i při jeho řádném užívání, pokud bylo možné takovéto nebezpečí v době uvedení výrobku na trh předvídat.

Poškozený může své nároky plynoucí z této odpovědnosti uplatňovat nejen vůči výrobcí či dovozci daného výrobku, ale také např. vůči výrobcí jednotlivých součástí a ostatním subjektům podílejících se na výrobě, dovozu a distribuci.

Oprávněnými jsou nejen přímí uživatelé výrobku, ale také ostatní zúčastněné osoby, které utrpěly škodu v souvislosti s vadou výrobku. Může jimi být například příbuzný, který byl v době škodné události na návštěvě či kamarád, který utrpěl škodu v souvislosti s rozbitými brzdami ve vašem autě při projíždě.

Přestože se jedná o objektivní odpovědnost i v tomto případě je možné zproštění se odpovědnosti žalovaného (neboť nejde o absolutní objektivní odpovědnost), zejména jedná-li se o běžné opotřebení výrobku; v případě užívání výrobku spotřebitelem přesto, že o jeho vadě věděl či vědět musel nebo užívání výrobku nepřiměřeným způsobem.

Ve Spojených státech amerických, na rozdíl od České republiky a Evropské unie vůbec, se nahrazují nejen škody osobní povahy jako například bolestné či náklady na léčení a věcné či majetkové škody, ale také tzv. „*punitive damages*“³, jejichž účelem není kompenzovat škody způsobené žalobci, ale především odstrašovat, a to nejen žalovaného samého, ale i ostatní osoby, jež by se podobného jednání mohly dopustit. Tyto náhrady jsou nejčastěji ukládány v případech, kdy se tzv. „kompenzační náhrady“, jejichž účelem je tedy nahradit ztráty vzniklé žalobci, zdají být nedostatečné.

Na tomto místě stojí za zmínku případ z nedávné doby Hess vs. Philip Morris, kde bylo vdově a synovi po zemřelém Startu Hessovi přisouzena částka 8.000.000 USD, z čehož bylo 5.000.000 USD určeno na předmětné „*punitive damages*“.

Zámečník Stuart Hess, který od svých 15-ti let kouřil dvě krabičky cigaret denně, zemřel ve věku 55 let na rakovinu plic. Pozůstalá vdova a její syn se soudili se společností Philip Morris o náhradu škody, přičemž jejich žaloba se

---

³ pojem „*punitive damages*“ (popřípadě pojem „*exemplary damages*“ užívaný ve VB) znamená sankční či exemplární náhrady

zakládala na tvrzení, že tato společnost zastřela návykovost cigaret a jejich vliv na zdraví člověka. Šestičlenná porota následně rozhodla, že největší společnost vyrábějící cigarety v zemi projevila bezohledný nezájem o bezpečnost Stuarta Hesse, a proto je povinna zaplatit dvěma pozůstalým takovou částku. Přestože porota shledala, že společnost Philip Morris je zodpovědná za smrt Stuarta Hesse jen co do 42%, byla vdově a jejímu synovi přisouzena celá částka, neboť dle zákona nemůže být vina takto rozdělena. Tento případ není pravděpodobně zcela u konce, neboť společnost Philip Morris sdělila, že bude podáno odvolání, z tohoto případu je však naprosto zřejmý účel, jaký mají „*punitive damages*“ plnit.

1.2. Evropská unie

Vzhledem k tomu, že odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem a ochrana spotřebitelů před nebezpečnými výrobky jako taková se v právu Evropských společenství realizuje především pomocí směrnic je dle mého názoru na tomto místě vhodné vysvětlit jaké místo směrnice v právním řádu Evropské unie zaujímají, ale také jaký mají význam, respektive jaké ukládají povinnosti českému zákonodárci.

Když dne 1. května 2004 vstoupila v platnost Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii stal se pro Českou republiku závazný právní režim *acquis communautaire*. Tento pojem pochází z francouzštiny a v překladu znamená „komunitární právo“ neboli „to, co bylo dosaženo“. V praxi znamená soubor všech platných právních norem, které vznikly na půdě Evropské unie od jejího počátku až doposud. Tyto právní normy zahrnují jak právo primární, tak právo sekundární.

Primárním právem jsou všechny základní smlouvy a dokumenty, které stanoví celou strukturu institucí Evropských společenství.

Sekundární právo se pak dělí na nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska – jsou to vlastně právní akty vytvářené právě těmito institucemi Evropských společenství.

Nařízení mají obecnou závaznost a jsou tedy závazná ve všech svých částech a ve smluvních státech jsou bezprostředně použitelná. Pokud by bylo nařízení v rozporu s národní legislativou pak má před ní přednost.

Častěji vydávaným právním aktem než nařízení jsou právě směrnice, tyto jsou závazné pouze co do výsledku, který má být dosažen a je ponecháno na jednotlivých státech jak tohoto výsledku dosáhnou. Není-li však směrnice řádně a včas implementována do konkrétního právního řádu, může nastat tzv. vertikální přímý účinek směrnice, což znamená, že pokud je směrnice, respektive její ustanovení, dostatečně jasná a nepodmíněná a dále pokud doba k jejímu provedení již uplynula, může se ten, jemuž z ní vyplývá nějaké právo

tohoto práva dovolávat.

Rozhodnutí jsou rovněž závazné právní akty, tyto jsou však závazné pouze pro ty, kterým jsou adresovány. Právně nezávaznými akty jsou pak doporučení a stanoviska, která mají pouze doporučující povahu.

1.2.1 Úmluva o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku vztahující se k úrazu a smrti

Počátky režimu objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v Evropě jsou spojovány s Úmluvou o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku vztahující se k úrazu a smrti z roku 1977 (Convention on products liability in regard to personal injury and death) neboli tzv. Štrasburskou úmluvou.

Tato úmluva obsahuje 19 článků, které se staly základem pro pozdější přijetí směrnice Rady č.85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (dále jen „směrnice“).

V článku druhém jsou vysvětleny čtyři základní pojmy, jejichž definice se ve výše uvedené směrnici částečně odlišuje, respektive upřesňuje. Pojmem „výrobek“ se rozumí všechny movité věci, přírodní či průmyslové, ať v surovém stavu či vyrobené, také tehdy, jsou-li zabudovány do jiné movité věci či nemovitosti; pojmem „výrobce“ se rozumí výrobce konečného produktu nebo výrobce součásti a producent přírodních výrobků. Pro účely této úmluvy má výrobek „vadu“, pokud neposkytuje takovou bezpečnost, kterou může člověk očekávat vzhledem ke všem skutečnostem, včetně prezentace výrobku a dále produkt „je dán do oběhu“, až když ho výrobce doručí nějaké jiné osobě.

Z třetího článku pak vyplývá, že tato úmluva se vztahuje pouze na škody na zdraví, popřípadě na způsobenou smrt, nikoli tedy na škody majetkového charakteru. Dále je v úmluvě, stejně jako ve směrnici a následně i v právní úpravě této odpovědnosti v České republice stanoveno, že pokud se poškozený

podílel na vzniku škody je možné náhradu škody snížit či zamítnout. Možnosti zproštění se odpovědnosti výrobce jsou rovněž upraveny téměř stejným způsobem jako ve směrnici Rady č.85/374/EHS a nebude tedy o nich na tomto místě pojednáváno.

1.2.2 Směrnice Rady č.85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky

Dne 25. července 1985 byla přijata směrnice, která přinutila členské státy Evropských společenství aplikovat pravidla odpovědnosti za vady výrobků. Směrnice bezesporu drží jeden nepříliš slavný primát. Na jedné straně je směrnicí, o které bylo napsáno snad nejvíce odborných článků a monografií, na druhé straně je však směrnicí, jejíž uplatnění v praxi je téměř nulové.⁴

V České republice byly směrnice a její dodatky provedeny zákonem č.59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (dále jen „ZOVV“) a jeho novelou zákonem č.209/2000 Sb., který ZOVV přizpůsobil textu směrnice, neboť před jeho účinností zde byly jisté odchylky. Jednalo se například o článek 7 písm. b) směrnice, ve kterém je uvedeno, že výrobce není odpovědný, prokáže-li, že je vzhledem k okolnostem pravděpodobné, že vada, která způsobila škodu, neexistovala v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, nebo že tato vada vznikla později, oproti tomu dle §5 písm. b) ZOVV musel výrobce prokázat, že vada výrobku, která způsobila škodu neexistovala v době, kdy výrobce uvedl výrobek na trh, nebo nastala později. Dalším rozdílem o kterém je třeba se zmínit byl rozdíl mezi článkem 11 směrnice a § 9 ZOVV, kde směrnice stanoví, že práva udělená poškozené osobě na základě této směrnice zanikají uplynutím deseti let ode dne, kdy výrobce uvedl do oběhu daný výrobek, který způsobil škodu, pokud poškozená osoba mezitím nedala podnět

---

⁴ Král. R.: K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku a jeho slučitelnost s úpravou ES. Právní rozhledy 1999 č.8

k zahájení řízení proti výrobcí. Ve směrnici jde tedy jasně o lhůtu prekluzivní na rozdíl od ZOVV ve kterém byla uvedena lhůta promlčecí o navíc bylo možné tuto lhůtu prodloužit v případě, že výrobce stanovil, nebo závazně doporučil záruční dobu delší než 10 let. Existovalo několik dalších odchylek původního ZOVV od směrnice, nebyly však natolik závažné, aby musely být detailněji rozebírány.

Přijetí této směrnice bylo nezbytné, neboť v tak silně konkurenčním prostředí jako je trh Evropské unie není možné, aby v jednotlivých státech byla odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku a ochrana spotřebitele jako taková upravena různě. Znamenalo by to znevýhodnění, popřípadě naopak zvýhodnění výrobců v některých zemích, což by v důsledku znamenalo poškození soutěže a celkové ovlivnění pohybu zboží.

Dnes je česká právní úprava komplexní transpozicí této směrnice, což znamená, že český právní řád ukládá stejnou odpovědnost výrobců a dovozců jako právní řád EU.

Základním článkem, z kterého celá směrnice vychází je článek první, který stanoví, že výrobce je odpovědný za škodu způsobenou vadou jeho výrobku. Co je chápáno pod pojmem výrobek, výrobce a vada výrobku je ve směrnici upraveno zcela stejným způsobem jako v ZOVV. Stejně tak jako úprava zproštění odpovědnosti výrobce, případů spolupůsobení třetí osoby, společné odpovědnosti výrobců, zákazu vyloučení nebo omezení povinnosti náhrady škody předem, promlčení, prekluze a případů vyloučení použití zákona. Všechny tyto otázky a pojmy nebudou tedy na daném místě jednotlivě rozebírány, neboť jak již bylo výše uvedeno ZOVV je komplexní transpozicí této směrnice a rozbor těchto jednotlivých institutů je obsažen v další části mé práce, týkající se zákona samotného.

Na tomto místě je však vhodné pojednat o článku 15. a 16 směrnice. Tyto obsahují možnost členských států upravit si některé otázky zde vyjmenované způsobem odlišným od směrnice. Zejména se jedná o možnost zařazení do pojmu výrobek i prvotní zemědělské produkty a produkty lovu dále je to například možnost nevyužít jednoho z liberačních důvodů pro výrobce

spočívajícího v možnosti vyvinění se, pokud prokáže, že stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, neumožňoval odhalit existenci vady (tohoto původně využily státy jako Dánsko, Belgie, Portugalsko, Itálie a další). V článku 16. směrnice je pak dána možnost členským státům omezit celkovou odpovědnost výrobce za škodu vzniklou úmrtím nebo úrazem, pokud byla způsobena stejným druhem zboží se stejnou vadou. Minimální výše této částky byla stanovena na 70 milionů ECU (této možnosti však využili jen Německo, Řecko a Portugalsko). Zákodárce v České republice nevyužil ani jednu z těchto možností, nicméně původní znění ZOVV se od předmětné směrnice, jak již bylo uvedeno výše, přece jen poněkud odlišovalo. Pro stanovení horního limitu náhrady škody patrně nebyl a ani není důvod, neboť v době přijímání zákona činila částka 70 milionů ECU asi 2,3 miliardy Kč, při čemž se nedalo předpokládat, že by některý z výrobců byl k odškodnění v takové výši rozhodnutím soudu přinucen. Stejně tak i dnes je vznik škody v takovéto výši v našich poměrech velice nepravděpodobný.

1.2.3 Ostatní důležité předpisy ES související s problematikou odpovědnosti za škodu způsobené vadou výrobku

V souvislosti se směrnicí o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, jako směrnicí, která stanoví požadavky na bezpečnost výrobků je třeba zmínit i směrnici o obecné bezpečnosti výrobků č. 92/59/EHS (Council Directive 92/59/EEC of 29 June 1992 on general product safety), která byla novelizována směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků (Directive on Product Safety). Jejím cílem je vytvoření obecných požadavků na

bezpečnost výrobků, jedná se tedy o tzv. horizontální přístup.⁵

Ve svém článku třetím stanoví, že výrobci jsou povinni uvádět na trh pouze bezpečné výrobky a dále pak uvádí další povinnosti výrobců, které mají sloužit zejména k předcházení rizikům pro spotřebitele. Co směrnice rozumí pod pojmem bezpečný výrobek? Je to každý výrobek, který za běžných nebo rozumně předvídatelných podmínek použití, včetně požadavků na životnost a případně na uvedení do provozu, instalaci a údržbu, nepředstavuje žádné riziko nebo představuje pouze minimální rizika slučitelná s použitím výrobku a považována za přijatelná a odpovídající vysoké úrovni ochrany zdraví a bezpečnosti osob, přičemž se berou v úvahu zejména:

1) charakteristiky výrobku, včetně jeho složení, balení, návodů k montáži a případně k instalaci a údržbě;

2) vliv na jiné výrobky, jestliže lze rozumně předpokládat, že výrobek bude používán spolu s jinými výrobky;

3) obchodní úprava výrobku, označování štítkem, veškerá upozornění a návody k jeho použití a zneškodnění a veškeré další údaje nebo informace týkající se výrobku;

4) kategorie spotřebitelů, kteří jsou vystaveni riziku při používání výrobku, zejména děti a starší osoby.⁶

Nebezpečným výrobkem je pak na základě negativní definice obsažené ve směrnici každý výrobek, který nevyhovuje výše uvedené definici výrobku bezpečného.

---

⁵ Veselý J.: Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v právním řádu ČR. Právní rozhledy 1999 č.5

⁶ čl. 2 písm. b) směrnice č. 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků

K dalším povinnostem výrobců, která mají předcházet rizikům plynoucím pro spotřebitele patří například informační povinnost vůči spotřebitelům, která jim umožní posoudit rizika, která jsou s výrobkem za rozumnou dobu jeho používání spojena. Dále musí sledovat problémy výrobku na trhu (monitoring), popřípadě pokud jsou si vědomi, že výrobek, který uvedli na trh představuje pro spotřebitele riziko, mají povinnost o tomto uvědomit příslušné orgány členských států.

Pro představu bych zde uvedla další směrnice, které mají zajistit ochranu spotřebitele především pomocí stanovení požadavků na určité výrobky například směrnici Rady č. 88/378/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se bezpečnosti hraček (Council Directive 88/378/EEC of 3 May 1988 on the approximation of the laws of the member states concerning the safety of the toys), která však byla nedávno revidována, a to dne 18. 12. 2008, kdy poslanci Evropského parlamentu schválili novou směrnici o bezpečnosti hraček, která především reaguje na nové poznatky ohledně chemických látek. Nicméně i znění této původní směrnice je stále aktuální, neboť bylo výrobcům poskytnuto dvouleté přechodné období v němž bude možné stále vyrábět hračky splňující „jen“ požadavky této původní směrnice, přičemž hračkou se pro účely této směrnice rozumí jakýkoli výrobek nebo materiál koncipovaný nebo jednoznačně určený ke hraní dětem mladším 14 let.⁷

Dalším, spotřebiteli často využívaným produktem jsou nepochybně kosmetické výrobky, v souvislosti s tím bych uvedla směrnici Rady č.76/768/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se kosmetických prostředků (Council Directive of 27 July 1976 on the approximation of the laws of the member states related to cosmetics products). Směrnice se vztahuje na všechny kosmetické prostředky jimiž je jakákoli látka nebo přípravek určený pro uvedení do styku s různými vnějšími částmi lidského těla (pokožkou, vlasovým systémem, nehty, rty, vnějšími pohlavními orgány)

---

⁷ čl. 1 směrnice č. 88/378/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se bezpečnosti hraček

nebo se zuby a sliznicemi ústní dutiny, výhradně nebo převážně za účelem jejich čištění, parfemace změny jejich vzhledu a/nebo úpravy tělesných pachů a/nebo jejich ochrany nebo jejich udržování v dobrém stavu.⁸ Z této směrnice pak vychází i vyhláška Ministerstva zdravotnictví č.26/2001 Sb., o hygienických požadavcích na kosmetické prostředky, o náležitostech žádosti o neuvedení ingredience na obalu kosmetického prostředku a o požadavcích na vzdělání a praxi fyzické osoby odpovědné za výrobu kosmetického prostředku (vyhláška o kosmetických prostředcích).

Ochrana potravin je pak pro bezpečnost zdraví spotřebitele asi jedním z nejdůležitějších odvětví. Pokud jde o potraviny, pro právní úpravu přijímanou v minulosti byla charakteristická povinnost zajistit určité složení potravinářských výrobků a uvádět je na obalu. Z této doby existuje řada směrnic stanovících závaznou „recepturu“ jednotlivých výrobků. Pozdější úprava se zaměřuje spíše na minimální standardy týkající se zdraví a bezpečnosti.⁹ Jen jako příklad bych uvedla některé nejdůležitější směrnice z této oblasti:

- Směrnice č.79/112/EHS o označování a nabízení potravin určených k prodeji konečnému spotřebiteli a související reklamě
- Směrnice č. 2000/13/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se označování, prezentace a reklamy na potraviny
- Nařízení č. 50/2000/ES o označování potravin obsahujících přísady a příchutě pocházející z geneticky upravených surovin

Tento výčet právních předpisů Evropských společenství na toto téma není vyčerpávající, neboť existuje celá řada dalších předpisů stanovujících požadavky na jednotlivé druhy výrobků tak, aby byla zajištěna co možná největší bezpečnost spotřebitelů, tyto však nejsou předmětem mé práce a z toho důvodu jsem uvedla pouze některé, a to spíše pro představu jaké oblasti a jakými způsoby jsou upraveny.

---

⁸ čl. 1 směrnice č. 76/768/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se kosmetických prostředků

⁹ Hulva T.: Ochrana spotřebitele. ASPI 2004

2. Vztah zákona č. 59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku k obecné úpravě odpovědnosti za škodu

Obecně je možno říci, že odpovědnost je vlastně sankcí, která nastává při porušení práva. Odpovědnost v nejčastěji užívaném slova smyslu je vymezována jako sekundární právní povinnost, která vznikla subjektu, jenž porušil primární právní povinnost vyplývající pro něj ze zákona nebo z jiné právní skutečnosti.¹⁰

V ustanovení § 10 ZOVV je upraven vztah tohoto zákona k občanskému zákoníku (dále „ObčZ“) a to tak, že pokud tento zákon nestanoví jinak, použije se ustanovení občanského zákoníku. Tentýž závěr však vyplývá taktéž z ustanovení § 853 ObčZ, kde je stanovena možnost použití analogie ustanovení ObčZ, která upravují vztahy obsahem i účelem nejbližší, za předpokladu, že dané vztahy nejsou upraveny ObčZ ani jiným zákonem. Ustanovení § 10 ZOVV je tedy do jisté míry nadbytečné, nicméně je jakýmsi zdůrazněním vztahu tohoto zákona k občanskému zákoníku.

V odstavci 2 téhož ustanovení se poškozenému ponechává možnost volby, zda uplatní právo na náhradu škody jednak podle obecné úpravy odpovědnosti za škodu nebo vůči výrobcí podle ZOVV. Tato možnost je výhodná pro spotřebitele a jako příklad je možné uvést limit 500 EUR, který je stanoven v zákoně. Neboť až počínaje škodou převyšující částku 500 EUR vzniká odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku výrobcí dle tohoto zákona. Při škodě menší může pak spotřebitel uplatnit své nároky dle obecné úpravy odpovědnosti za škodu.

Občanskoprávní úprava odpovědnosti za vady a odpovědnosti za škodu se nadále uplatní jako jediný způsob uplatnění nároků plynoucích z odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v následujících případech:

---

¹⁰ T.Hulva: Ochrana spotřebitele. ASPI 2004, str. 101

- 1) pro výrobky, která byly uvedeny na trh před účinností zákona č. 59/1998 Sb., tedy do 31. 5. 1998
- 2) zcela mimo úpravu odpovědnosti za výrobek zůstávají:
  - a) věcné škody, které nepřesáhnou hranici 500 EUR
  - b) škody na věcech určených a užívaných k podnikatelským účelům
  - c) škody na vadném výrobku samotném
  - d) škody vzniklé v důsledku vady zemědělských a lesních produktů a zvíře, pokud tyto neprošly prvotním zpracováním
  - e) nehmotné škody
  - f) škody způsobené jadernými událostmi (tyto jsou však řešeny samostatně speciálním zákonem)¹¹

Jak z výše uvedeného tedy vyplývá, ZOVV je nutno považovat za zákon zvláštní (lex specialis) ve vztahu k zákonu obecnému, kterým je ObčZ. Obecná odpovědnost za škodu je upravena v ustanovení § 420 ObčZ, podle něhož „Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.“¹². Porušením právní povinnosti je v tomto případě míněno porušení povinnosti prodávajícího (popř. výrobce) řádně splnit svůj závazek, čímž je odevzdat bezvadný výrobek. ObčZ shodně v § 510 a § 600 uvádí, že nárok na náhradu škody způsobené vadou výroku není vyloučen uplatněním nároku z odpovědnosti za vady. Jako náhradu škody však nelze požadovat to, co lze požadovat na základě práv z odpovědnosti za vady věci.¹³ Toto pak pro kupujícího znamená, že včasným neoznámením vady zaniká pouze jeho právo vyplývající z vady věci, nikoli však právo na náhradu škody, která z této vady vznikla. Pokud by tomu tak nebylo, znamenalo by to obcházení ustanovení o odpovědnosti za vady.

---

¹¹ Lániková R.: Obecná bezpečnost výrobků. Technické požadavky na výrobky. Odpovědnost za výrobek, MU Brno 2001, str. 165 - 166

¹² § 420 odst. 1 zákona č. 40/1964

¹³ Knappová M, Švestka J., Dvořák J.: Občanské právo hmotné. 2.díl. 4 aktualizované vydání. ASPI 2005, str. 190

Lze tedy shrnout, že poškozený spotřebitel má v případě škody způsobené vadným výrobkem pět možností jak s touto situací naložit:

1) škoda je pro něj natolik bezvýznamná, že případ nebude nijak řešit

2) v určitých situacích, tak jak byly uvedeny výše, poškozenému spotřebiteli v případě, že se chce domáhat náhrady škody, nezbyvá, než uplatnit své nároky pomocí občanskoprávní úpravy odpovědnosti za škodu

3) v naprosté většině případů bude mít tento poškozený možnost volby mezi uplatněním svých nároků s pomocí použití občanského zákoníku nebo zákona speciálního, tedy ZOVV

4) vždy bude mít poškozený možnost uspokojení svých nároků cestou mimosoudní, tedy pomocí dohody s výrobcem, k čemuž má vést i zejména preventivní funkce zákona

5) poslední možností v České republice spíše neobvyklou, by pak mohlo být alternativní řešení daného sporu

3. Příčiny vzniku zákona č. 59/1998 sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Důvodem pro přijetí tohoto zákona bylo zajistit soulad českého práva s legislativou Evropské unie. Směrnice Rady č.85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (Council Directive of 25 July 1985 on the approximation of the law, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products no. 85/374/EEC) byla na půdě Evropské unie přijata dne 25. července 1985 a v jejím článku 19 byla vyjádřena povinnost členských států uvést své právní a správní předpisy v souladu s touto směrnicí. Pro Českou republiku vyplýval závazek přijetí této směrnice z článku 69 Evropské dohody.

První vládní návrh zákona o odpovědnosti za škody způsobené vadami výrobků byl vypracován již 25. 10. 1995 Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a obsahoval návrh třinácti ustanovení. Následoval podrobněji rozpracovaný druhý vládní návrh zákona, který v podstatě představoval zpřesněnou a rozšířenou verzi prvního návrhu a navrhoval znění šestnácti paragrafů. Poslanecké sněmovně České republiky byl však předložen až třetí vládní návrh zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadností výrobku, a to 26. 6. 1997.¹⁴ Tento třetí vládní návrh zákona byl podstatným zestručněním dvou předchozích návrhů. Obsahoval poté „pouhých“ jedenáct paragrafů. Tento byl pak vyhlášen 30. března 1998 s tím, že účinný je od 1. června 1998.

Problematika odpovědnosti za škody způsobené vadou výrobku nebyla v našem právním řádu do té doby samostatně upravena, přestože se jednalo a stále jedná o důležitý prvek v ochraně spotřebitele. Přijetím tohoto druhu odpovědnosti jako jednoho ze zvláštních druhů objektivní odpovědnosti mělo být zlepšeno postavení spotřebitele, a to tím, že bude především v zájmu

---

¹⁴ Honcová R.: Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku: odpovědnost za výrobek 1. vydání. MU Brno 1999, str. 127

výrobce uvést na trh výrobek co možná nejbezpečnější. Na druhé straně spotřebitel bude motivován k užívání výrobku dle návodů a instrukcí přiložených výrobcem, které budou opět i v zájmu výrobce co nejsrozumitelnější.

Účelem tohoto zákona, stejně jako směrnice, z jejíhož znění zákon vychází je zajistit především ochranu bezpečí spotřebitele, neboť dle důvodové zprávy k ZOVV praktický význam přijetí navrhované úpravy bude spočívat spíše v přinucení výrobce – pokud se bude chtít vyhnout citelným finančním postihům – uvádět na trh pouze bezpečné výrobky a tedy zajistit jakost jejich provedení v celém rozsahu produkce a dále řádně informovat spotřebitele o způsobu použití výrobku a okolnostech, za nichž může být bezpečně používán.¹⁵

Citelné finanční postihy však zcela jistě nejsou jedinou hrozbou pro výrobce. Určitou preventivní funkci zcela jistě má i skutečnost, že uvedením vadného výrobku na trh a následným způsobením škody výrobce ztratí částečně i své dobré jméno a dobrou pověst a výrobek se poté nebude již tak dobře prodávat. Je nepochybné, že klíčovou roli v takovýchto případech hrají i média, která zvláště při škodách způsobených na zdraví, informují o těchto skutečnostech širokou veřejností.

Na základě tohoto zákona vznikla tedy ochrana spotřebitele svou povahou soukromoprávní, což není až tak obvyklé, neboť ochrana spotřebitele se většinou realizuje cestou veřejnoprávní, kdy jsou pro onu „silnější stranu“ spotřebitelských vztahů stanovovány různé povinnosti, které jsou následně státními orgány kontrolovány a popřípadě i vynucovány.

---

¹⁵ Vláda ČR. Důvodová zpráva k návrhu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

4. Zákon č. 59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

4.1 Podmínky pro uplatnění odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Základní podmínky uvádí zákon v ustanovení § 1, dle kterého výrobce odpovídá za vadu výrobku, dojde-li v důsledku této vady ke škodě na zdraví, k usmrcení nebo ke škodě na jiné věci, než je vadný výrobek, určené a užívané převážně k jiným než podnikatelským účelům. O rozsahu a způsobech náhrady těchto škod bude pojednáno níže. Dále zákon v tomtéž ustanovení uvádí tři právní skutečnosti, jež je poškozený povinen prokázat, pokud má být uplatnění jeho nároku úspěšné. Těmito skutečnostmi jsou:

- 1) vada výrobku,
- 2) vzniklá škoda
- 3) příčinná souvislost mezi vadou výrobku a škodou

Co je vada výrobku, je pro účely tohoto zákona stanoveno v ustanovení § 4 ZOVV. Vadou výrobku v tomto zákoně není míněna např. vada jakosti výrobku, nýbrž je zde rozhodující hledisko bezpečnosti. Výrobek je nebezpečný, jestliže užití výrobku nezaručuje vlastnosti, které od něj lze vzhledem ke všem okolnostem případu očekávat. Pod písmeny a) až c) jsou v ustanovení § 4 ZOVV demonstrativně tyto okolnosti vypočteny, jedná se zejména o prezentaci výrobku včetně poskytnutých informací, o předpokládaný účel, ke kterému má výrobek sloužit a rovněž dobu, kdy byl výrobek uveden na trh. Dobou uvedení výrobku na trh se dle zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky míní okamžik, kdy výrobek poprvé přechází úplatně nebo bezúplatně z fáze výroby nebo dovozu do fáze distribuce jako zboží

určené k prodeji nebo k uvedení do provozu.¹⁶

Očekávání určitých vlastností výrobku se však bude nepochybně u každého lišit, zejména očekávání spotřebitelů oproti tomu, které vlastnosti považuje za očekávání hodné samotný výrobce. Které očekávání je tedy ještě oprávněné a které již nikoli, bude vycházet například z toho, kterému okruhu spotřebitelů je výrobek určen (zda např. profesionálům či širokému okruhu všech spotřebitelů).

Dále je v souvislosti s pojmem vada výrobku stanoveno, že výrobek nelze považovat za vadný pouze z důvodu pozdějšího uvedení na trh výrobku dokonalejšího. Zde opět není myšleno výrobkem dokonalejším výrobek, který má vyšší jakost, ale výrobek bezpečnější.

Stejně jako v právním řádu Evropské unie (směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků) existuje i v právním řádu České republiky zákon, který stanoví obecné požadavky na bezpečnost výrobků. Tímto zákonem je již výše uvedený zákon č.22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen ZTPV).

V době před vznikem tohoto zákona v České republice existovalo velké množství různých norem, které tyto technické požadavky na výrobky stanovovaly převážně velice konkrétními způsoby. Vzhledem k takto velkému množství různých předpisů bylo nesmírně těžké zachovat soulad těchto norem s aktuálním stavem vývoje vědy a pokroku. Z těchto důvodů pak byly tyto normy velice často zastaralé a bránily podnikatelskému rozvoji. V Evropské unii se tak dnes setkáváme s přístupem naprosto opačným, kde úprava technických předpisů je většinou komoditní (předpis upravuje pro určité skupiny výrobků všechny technické požadavky, které je nutno regulovat ve veřejném zájmu). Jedná se tedy o jakési liberální pojetí, kdy jsou požadavky stanoveny obecně a tyto je možné splnit jednak dodržením evropských nezávazných norem, popřípadě jiným důkazem o shodě použitého technického

---

¹⁶ § 2 písm. b) zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky

řešení se soudobými poznatky vědy a techniky.¹⁷

Další právní skutečností, jež musí poškozený prokázat, je vznik škody. Onou škodou je pak třeba rozumět jakoukoli újmu, která nastala v majetkové sféře a je vyjádřitelná penězi. V souladu se směrnicí a jejím článkem 9 se však škodou rozumí:

- a) škoda způsobená úmrtím nebo úrazem
- b) poškození nebo zničení jakéhokoli majetku jiného než vadného výrobku samotného, s nižší prahovou hodnotou ve výši 500 ECU, pokud věc je druhu běžně určeného pro osobní potřebu nebo spotřebu a byla používána poškozenou osobou převážně pro její vlastní osobní potřebu nebo spotřebu.

Jinými slovy pokud jde o věc určenou a převážně používanou k jiným než podnikatelským účelům. Tato úprava ve své podstatě znamená jakési zvýhodnění běžného spotřebitele, který nemá na rozdíl od podnikatelů – profesionálů dostatečný aparát a znalosti k ochraně svých subjektivních práv. ZOVV v ustanovení § 6 stanovuje limit, počínaje kterým je výrobce povinen hradit škody na věci. Oním limitem je částka 500 EUR (nově od vstupu České republiky k Evropské unii – před tímto se jednalo o částku 5.000,- Kč). Škody menšího rozsahu by měly být dle důvodové zprávy k zákonu vypořádávány především dohodou mezi výrobcem a spotřebitelem.

Hradí se nejen skutečná škoda (*damnum emergens*) , ale také ušlý zisk (*lucrum cessans*). Skutečnou škodou se pak rozumí zmenšení existujícího majetku poškozeného ve srovnání se stavem, který tu byl před způsobenou škodou. Jedná se tedy o to, co by bylo nutno vynaložit, aby byl obnoven původní stav majetku poškozeného. Skutečnou škodou jsou rovněž náklady , které je nutno vynaložit na znovu pořízení oné poškozené věci a dále ostatní různé náklady nutné k obnovení původního majetku poškozeného. Na toto poukazuje i Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku R 7/1992, kde uvádí: „Škodu

---

¹⁷ Veselý J.: Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v právním řádu ČR. Právní rozhledy 1999 č.5

spočívající v tom, že poškozený vynaložil vyšší náklady na vypůjčení osobního automobilu ve srovnání s náklady, jež by jinak vynaložil na provoz svého automobilu, který nemohl použít v důsledku poškození, je třeba považovat za skutečnou škodu, kterou je škůdce povinen nahradit v rozsahu nutně a účelně vynaložených nákladů. Příčinná souvislost je dána tehdy, jestliže škodná událost skutečně způsobila škodu, o jejíž náhradu jde. Příčinnou souvislost nelze zaměňovat za souvislost časovou.¹⁸

Ohledně nákladů na opravu poškozené věci je třeba podotknout, že se hradí pouze cena opravy s tím, že od této ceny je nutné odečíst částku odpovídající zhodnocení oné poškozené věci. Jako příklad bych uvedla naprosté poškození (například ohněm) deset let staré kuchyňské linky určitým kuchyňským spotřebičem, který byl vadný. Cena této kuchyňské linky byla 20.000,- Kč, vzhledem však k tomu, že cena nové kuchyňské linky činí 80.000,- Kč jedná se o zhodnocení té původní kuchyňské linky ve výši 60.000,- Kč. Pokud bude výrobce hradit škodu v penězích, bude skutečná škoda 20.000,- Kč, kterou zaplatí. Pokud však bude tuto škodu hradit uvedením v předešlý stav, bude nutné doplacení oněch 60.000,- Kč samotným poškozeným.

Tato, dle mého názoru velice nespravedlivá situace, je v návrhu nového občanského zákoníku řešena naprosto opačným způsobem. V ustanovení § 2784 je stanoveno, že při určení výše škody na věci se vychází z její obvyklé ceny v době poškození a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.¹⁹ Z případu výše uvedené kuchyňské linky je zřejmé, že částka, kterou musí poškozený k obnovení nebo nahrazení funkce kuchyňské linky vynaložit se rovná 80.000,- Kč, neboť by nebylo spravedlivé ani rozumné po něm požadovat, aby si obstarával jinou deset let starou kuchyňskou linku. Musí si tedy pořídit novou, jejíž hodnota činí 80.000,- Kč a tato částka pak bude ve svém souhrnu uplatňována jako skutečná škoda vzniklá v důsledku vady výrobku.

---

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 1 Cz 86/90, ze dne 30.11.1990 (také jen R 7/1992 civ)

¹⁹ ust. § 2784 návrhu nového občanského zákoníku

Ušlý zisk představuje majetkovou újmu, která spočívá v nerozmnožení majetku ke kterému by vzhledem k pravidelnému běhu věcí pravděpodobně došlo. Zde by se mohlo jednat například o usmrcení psa, popřípadě jiného zvířete (neboť zvíře je v českém právním řádu stále považováno za věc), který každoročně vyhrával ocenění na různých výstavách za což vždy obdržel vysoké finanční odměny.

Při určení výše škody na věci se vychází z ceny věci, kterou měla v době kdy k poškození došlo. Což na jedné straně znamená, že se při určení této ceny bere v úvahu běžné opotřebení věci, na druhé straně je možné stejně tak zohlednit i zhodnocení předmětné věci.

Na určení výše škody však nemá vliv tzv. cena obliby, tj. cena, kterou měla zničená věc pro samotného poškozeného. Toto v praxi znamená, že například při zničení fotografie, která měla pro poškozeného zvláštní hodnotu bude výše škody stále vycházet pouze z tržní ceny fotografie.

Způsob náhrady škody je dvojitý, a to jednak v penězích nebo pokud o to poškozený požádá a je-li to možné a účelné, pak je zde i druhá možnost náhrady uvedením v předešlý stav. Důležité je v tomto případě ono hledisko možnosti a účelnosti, kdy náhrada škody uvedením v předešlý stav je často možná u škod majetkových, například vymalování stěny pokoje, která byla poškozena vodou vytékající z akvária, které bylo vadné (pokud je samozřejmě překročen limit dolní hranice škody uvedené v zákoně). Naproti jak z povahy věci vyplývá, není možné nahradit škodu uvedením v předešlý stav při škodě způsobené na zdraví.

Na tomto místě nepochybně opět stojí za zmínku ustanovení návrhu nového občanského zákoníku, kde je situace zcela opačná. Jako upřednostňované řešení je zde zakotvena náhrada škody uvedením v předešlý stav a teprve poté zde figuruje možnost náhrady škody v penězích. Tuto jako druhou zmíněnou náhradu škody bude však možné přiznat jen ve dvou případech, a to pokud o to poškozený požádá nebo v případě, že uvedení v předešlý stav nebude dobře možné (účelnost nebude nadále zkoumána).

Při škodě způsobené úmrtím nebo úrazem, jak již bylo výše uvedeno, nepřichází v úvahu uvedení v předešlý stav. Tento typ škody se tedy nahrazuje výlučně v penězích. Při škodě způsobené úrazem, tedy při škodě na zdraví se hradí:

- a) účelné náklady spojené s léčením
- b) ztráta na výdělku
- c) bolestné
- d) ztížení společenského uplatnění

Došlo-li však k usmrcení, potom se hradí:

- a) přiměřené náklady spojené s pohřbem
- b) náklady na výživu pozůstalých
- c) jednorázová náhrada pozůstalým

Účelné náklady spojené s léčením, respektive jejich náhrada přísluší tomu, kdo je skutečně vynaložil. Může jít tedy i o osobu jinou než samotný poškozený, např. rodiče poškozeného. Důležité je, že tato náhrada přísluší i když později poškozený na následky tohoto úrazu zemřel. Pokud tyto náklady však byly pokryty z prostředků zdravotního pojištění, pak těmto osobám nenáleží. Náklady spojené s léčením však musí být vynaloženy účelně – jedná se například o náklady na pomoc třetí osoby či náklady vynaložené na rehabilitaci. Za tyto náklady však nelze považovat např. výdaje spojené s dojížděním za hospitalizovaným ze strany příbuzných nebo s nákupem drobných dáreků, poskytovaných z morálních důvodů. Naproti tomu by o tyto náklady mohlo jít v případě návštěv zraněného, které by podle odborného lékařského posouzení měly psychoterapeutický význam.²⁰

Ztráta na výdělku – v tomto případě se nejedná o jednorázovou částku, ale o pravidelnou rentu či důchod. Na základě dohody mezi poškozeným a tím, kdo je za jeho poškození odpovědný je možné provést jednorázové vyrovnání

---

²⁰ Holub M. a kol.: Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním; 2. aktualizované vydání. Linde 2004, str.95

všech budoucích nároků na náhradu ztráty na výdělků. Důležitý je zde pojem průměrného výdělků, ten se zjišťuje dle zvláštního zákona pro pracovněprávní účely, avšak nelze-li průměrný výdělek podle tohoto určit, bude stanoven na základě okolností jednotlivého případu (například u osob samostatně výdělečně činných na základě daňového přiznání). Důležitost zjištění průměrného výdělků spočívá v tom, že na jeho základě pak bude vypočten výše uvedený pravidelný důchod. Základem pro stanovení výše náhrady ztráty na výdělků po dobu pracovní neschopnosti poškozeného je rozdíl mezi jeho průměrným výdělkem před poškozením a nemocenským. Po skončení této pracovní neschopnosti je výše náhrady určena rozdílem mezi průměrným výdělkem před poškozením a průměrným výdělkem po skončení pracovní neschopnosti ke které je však nutno připočíst částečný či plný invalidní důchod, pokud byl poškozenému přiznán. Pokud však sám poškozený vynakládá zvýšenou námahu na to, aby jeho výdělek byl stejný jako před způsobenou škodou není možné toto zvýšené úsilí poškozeného přičítat ve prospěch výrobce, který by pak de facto nemusel tyto náklady poškozenému hradit vůbec nebo jen v nižší částce.

Bolestné je podrobněji upraveno ve vyhlášce č.440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dále jen „vyhláška“), kde je definován pojem bolesti. Za bolest se přitom považuje každé tělesné a duševní strádání způsobené škodou na zdraví osobě, která tuto škodu utrpěla.²¹ Bolestné má přitom povahu náhrady satisfakční, neboť jeho účelem je poskytnout jakési zadostiučinění za bolest prodělanou nejen úrazem samotným, ale i při léčení nebo rehabilitaci.

Míra újmy se stanoví na základě bodového ohodnocení lékařem na základě jeho znaleckého posudku. Sazby bodového ohodnocení jsou stanoveny v přílohách vyhlášky a za každý bod náleží poškozenému částka 120,- Kč. Celková částka vyplývající z tohoto ohodnocení je pak poškozenému vyplacena jednorázově. Dle ustanovení § 6 vyhlášky je za jistých okolností možné bodové ohodnocení zvýšit, a to při náročném způsobu léčení, nejvýše však o 50%. Při

---

²¹ ust. § 2 vyhlášky č. 440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

mimořádně náročném způsobu léčení (zejm. plicní ventilaci atd.) je možné zvýšení až na dvojnásobek. Zvýšení provádí rovněž posudkový lékař. Na rozdíl však od nároku na náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením je nárok na bolestné ryze osobní povahy, což v praxi znamená, že smrt poškozeného zapříčiní i zánik nároku na bolestné (viz ustanovení § 579 odst. 2 ObčZ „ Smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu; zanikne i právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění.“)

Ztížení společenského uplatnění je stejně jako bolestné upraveno vyhláškou č. 440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění. V obou případech jde o újmy nemajetkové (imateriální) povahy. Náhrada škody za ztížení společenského uplatnění se poskytuje na základě ustanovení § 3 vyhlášky za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví.²²

Náhrada za ztížení společenského uplatnění se v mnohém podobná nároku na bolestné, a to jednak v jeho satisfakční povaze, tak v tom, že je nárokem osobním, který v případě smrti poškozeného zaniká (dle ustanovení § 579 odst. 2 ObčZ viz výše). Dalším společným znakem je rovněž to, že se jedná o náhradu jednorázovou, jejíž výše stanoví lékařským posudkem na základě bodového ohodnocení, kdy hodnota jednoho bodu je rovněž 120,- Kč. Při tomto bodovém ohodnocení se hodnotí nejen závažnost škody na zdraví poškozeného, ale také její předpokládaný vývoj a průběh léčení.

Ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele, které cit. vyhláška nemůže vzhledem k nutné paušalizaci dobře postihnout, může soud (§ 7 odst. 1 OSŘ) výši odškodnění stanovenou podle vyhlášky přiměřeně

---

²² ust. § 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

zvýšit tak, aby mezi vzniklou újmou a výší odškodnění existovala vyváženost (proporcionalita). V praxi se bude jednat o zvláště závažné škody na zdraví s celoživotními nepříznivými následky (zejména u dětí či u mladých lidí majících pro svůj talent a vlohy budoucnost, u vynikajících sportovců atd).²³

Při usmrcení poškozeného se hradí, jak již bylo výše uvedeno, přiměřené náklady spojené s pohřbem, náklady na výživu pozůstalých a jednorázová náhrada pozůstalým. Co se týče přiměřených nákladů spojených s pohřbem, hradí jen pokud nebyly kryty pohřebním dle zákona č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře v jehož ustanovení § 47 a § 48 je upravena výše a podmínky vzniku nároku na pohřebné, jimiž jsou vypravení pohřbu nezaopatřenému dítěti či rodiči nezaopatřeného dítěte, pokud měl trvalý pobyt na území České republiky. Náhrada těchto nákladů se hradí tomu, kdo je skutečně vynaložil, tedy nemusí jít ani o pozůstalé. Náklady pohřbu mohou být například náklady účtované pohřebním ústavem, cestovní výlohy, hřbitovní poplatky, náklady na zřízení pomníku či desky aj.

Náklady na výživu pozůstalých se opět hradí formou peněžitého důchodu těm, kterým zemřelý výživu skutečně poskytoval (v tomto případě se může jednat například i o družku, které tím vznikla skutečná škoda) nebo těm, kterým v době úmrtí byl povinen poskytovat i když jí třeba fakticky neposkytoval. Náhrada nákladů na výživu však náleží jen potud, pokud není kryta dávkami důchodového zabezpečení poskytovaného ze stejného důvodu. Tento nárok se posuzuje u každého oprávněného samostatně. Ustanovení § 448 odst. 2 ObčZ však stanoví omezení výše těchto nákladů, a to tak, že při výpočtu náhrady se vychází z průměrného výdělku zemřelého; náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí však úhrnem převýšit částku odpovídající průměrnému výdělku zemřelého. Pojem výživa v užším smyslu znamená pouze příspěvek na stravu. V tomto kontextu je však třeba chápat pojem výživy v širším slova smyslu, který zahrnuje nejen výše uvadaný příspěvek na stravování, ale rovněž vše ostatní, co fyzická osoba potřebuje k úhradě svých

---

²³ Knapková M, Švestka J., Dvořák J.: Občanské právo hmotné. 2.díl. 4 aktualizované vydání. ASPI 2005, str. 478

osobních potřeb s přihlédnutím k jejímu věku, zdravotnímu stavu, společenskému postavení atd.

Jednorázová náhrada pozůstalých je určena pro určitý nejbližší okruh pozůstalých. Ustanovení § 444 odst. 3 ObčZ stanoví konkrétní částky, a to tak že připadá:

- a) pozůstalému manželovi či manželce 240.000,- Kč
- b) každému dítěti 240.000,- Kč
- c) stejně tak každému pozůstalému rodiči 240.000,- Kč
- d) každému pozůstalému rodiči při ztrátě dosud nenarozeného počatého dítěte 85.000,-Kč
- e) každému sourozenci 175.000,- Kč
- f) a každé další blízké osobě žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem jeho smrti, 240.000,- Kč

Tyto pevně stanovené částky však neumožňují zohlednit konkrétní okolnosti daného případu, neboť ani soud je nemůže zvýšit, aby vyhovovaly požadavku spravedlnosti každého jednotlivého případu.

Návrh nového občanského zákoníku již žádné tabulky neobsahuje a neomezuje soudce v tom, aby určil spravedlivou náhradu po zohlednění veškerých okolností případu. Po přijetí návrhu tedy soudy přestanou vycházet z příliš nízkých částek určených vyhláškou. Navíc budou moci soudy lépe přizpůsobit výši náhrady relevantním okolnostem a rozlišovat např. zda k amputaci končetiny došlo u vědce nebo talentovaného sportovce; zda varlata ztratil 45-ti letý, anebo 15-ti letý muž; nebo zda pozůstalý manžel, který má být odškodněn, s manželkou již nežil patnáct let, anebo s ní měl naopak velmi blízký celoživotní vztah.²⁴

Posledním, nikoli však méně důležitou skutečností, kterou musí poškozený prokázat k úspěšnému uplatnění náhrady škody způsobené vadným

---

²⁴Náhrada škody – konkrétní změny. Dostupný z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/konkretni-zmeny.html>

výrobkem je ona příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi vadou výrobku a vznikem škody. Příčinnou souvislost lze tedy interpretovat jako vztah příčiny (kterou je v tomto případě vada výrobku) a následku (neboli oné škody), což dle judikatury Nejvyššího soudu ČR znamená, že byla-li příčinou škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by škodný následek nevznikl. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to o příčinu podstatnou. Je-li příčin, které z časového hlediska působí následně (jde o tzv. řetězec postupně nastupujících příčin a následků) více, musí být jejich vztah ke vzniku škody natolik propojen, že již z působení prvotní příčiny lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku. Časové hledisko pak není rozhodujícím a jediným kritériem a příčinnou souvislost nelze zaměnit za souvislost časovou, neboť újma může být důsledkem škodné události, i když nevznikla v době škodné události, ale později.²⁵

K určení podmínek, které zakládají možnost uplatnění odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je nepochybně nutné vyložit dva další základní pojmy, které jsou v souvislosti s uplatněním nároků vyplývajících z této odpovědnosti hojně používány, a to pojem výrobce a výrobek.

Výrobce není chápán pouze výrobce konečného výrobku, ale jak z ustanovení § 2 ZOVV a rovněž z dikce směrnice vyplývá je jím i výrobce suroviny nebo součásti výrobku, jakož i osoba, která uvede na výrobku své jméno, ochrannou známku nebo jiný rozlišovací znak. Dále se pro účely tohoto zákona považuje za výrobce rovněž každá osoba, která v rámci své obchodní činnosti doveze výrobek za účelem prodeje, nájmu nebo jiného způsobu užití, tedy dovozce, tím však není dotčena odpovědnost výše uvedeného výrobce (uvedeného v ustanovení § 2 písm. a) ZOVV). V písmenu c) téhož ustanovení je pak stanoveno, že výrobcem pro účely tohoto zákona je i každý dodavatel výrobku za podmínky, že nemůže být určen výrobce podle písmene a), pokud

---

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 1437/2006, ze dne 20.3.2008

ve lhůtě jednoho měsíce od uplatnění nároku na náhradu škody nesdělí poškozenému totožnost výrobce podle písmene a) nebo osobu, která mu výrobek dodala; totéž platí v případě dovozu, pokud není známa osoba, která výrobek dovezla podle písmene b), i když je výrobce podle písmene a) znám.²⁶ Z daného ustanovení vyplývá, že je nepochybně možné, aby v konkrétním případě bylo odpovědných více takovýchto výrobců a distributorů. O společné odpovědnosti výrobců však bude pojednáno níže.

Jaká věc se považuje za výrobek pro účely ZOVV je stanoveno v ustanovení § 3 ZOVV. Výrobkem může být pouze věc movitá, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k uvedení na trh. Dle dikce zákona je výrobkem i příslušenství věci, a to jak věci movité, tak nemovité. Příslušenství náleží vlastníku věci hlavní a dále musí být vlastníkem určeno k trvalému užívání věci spolu s věcí hlavní pokud má být příslušenstvím. Příslušenství však musí mít povahu samostatné věci na rozdíl od součásti věci, která je dle ZOVV rovněž považována za výrobek. Součást věci tvoří spolu s věcí hlavní jednu věc a k této věci náleží, což znamená, že nemůže být od věci hlavní oddělena, aniž by se tato znehodnotila. Věcí v právním smyslu jsou dle českého práva i přírodní síly a proto ZOVV demonstrativně uvádí, že za výrobek se považuje například i elektřina.

---

²⁶ ust. § 2 zákona č. 59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

4.2 Zproštění odpovědnosti

V platném právu rozlišujeme odpovědnost subjektivní, neboli odpovědnost za zavinění a odpovědnost objektivní, která je odpovědností bez ohledu na zavinění, respektive odpovědností za výsledek. Objektivní odpovědnost se dále dělí na objektivní odpovědnost prostou a absolutní. Rozdíl mezi nimi spočívá v možnosti exkulpace neboli vyvinění se prokázáním splnění tzv. exkulpačních důvodů, kdy u objektivní odpovědnosti prosté tato exkulpace možná je, naproti tomu z objektivní odpovědnosti absolutní se takto vyvinět nelze. Tato absolutní objektivní odpovědnost spíše výjimečná, avšak i v českém právním řádu jí můžeme nalézt, například jako odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku je, jak již bylo výše uvedeno objektivní odpovědností prostou. Konkrétní liberační důvody pak upravuje ustanovení §5 ZOVV. Toto ustanovení je výčtem taxativním, což znamená, že jen tyto a žádné jiné důvody nemohou výrobce odpovědnosti zprostit.

- Prvním liberačním důvodem je skutečnost, že výrobce daný výrobek na trh neuvedl. Příkladem této situace může být například odcizení výrobku někým jiným.

- Dále, pokud s přihlédnutím k okolnostem lze důvodně předpokládat, že vada výrobku, která způsobila škodu, neexistovala v době, kdy výrobce uvedl výrobek na trh, nebo nastala později. Nebylo by totiž spravedlivé činit výrobce odpovědného za vady, které nezapříčinil ani jim nemohl zabránit. Jako příklad lze uvést vadu výrobku způsobenou neodbornou přepravou.

- Odpovědnosti se výrobce zproští i v případě, že výrobek nevyrobil pro prodej nebo jinou formu použití, pro podnikatelské účely, ani že výrobek nebyl vyroben nebo jím šířen v rámci jeho podnikatelské činnosti (jedná se například o exponáty, prototypy či zkušební vzorky).

- Pokud vada výrobku je důsledkem plnění těch ustanovení právních

předpisů, která jsou pro výrobce závazná (výrobce přesně dodržel pro něj závazné předpisy, přesto však vyrobil vadné výrobky, jež následně způsobily škodu, nedodržením uvedených předpisů by se však výrobce vystavoval nebezpečí, že vůči němu budou uplatněny sankce v uvedených předpisech obsažené²⁷).

- V případě, kdy výrobce prokáže, že stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek na trh, neumožnil zjistit jeho vadu. Stavem vědeckých a technických znalostí jsou však míněny znalosti, nikoli konkrétního výrobce, ale všeobecný stav. Směrnice v tomto případě ve svém článku 15 odst.1. písm. b) umožnila členským státům tuto možnost exkulpace výrobcí nepřiznat a zachovat, popřípadě i nově stanovit, že výrobce je odpovědný i přesto, že prokázal tento jinak liberační důvod. Česká republika této možnosti však ku prospěchu výrobců nevyužila.

Ustanovení § 5 odst.2 umožňuje vyvinění se výrobcí součásti výrobku, pokud prokáže, že vada byla způsobena konstrukcí výrobku, do něhož byla součást výrobku zapracována, popřípadě pokud byla vada způsobena návodem k výrobku.

Před účinností zákona č.209/2000 Sb., kterým se mění zákon č.59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku bylo nutné v případě spoluzavinění poškozeného nebo výlučného zavinění poškozeného subsidiárně užit ustanovení § 441 ObčZ. S účinností od 1. září 2000 bylo do ZOVV vloženo ustanovení § 5 odst. 3. ve kterém se uvádí jako další liberační důvod právě toto způsobení škody samým poškozeným nebo osobou za kterou je poškozený odpovědný, a to ať již konáním či opomenutím.

---

²⁷ Veselý J.: Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v právním řádu ČR. Právní rozhledy 1999 č.5

4.3 Výše náhrady škody

Před vstupem Smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost byla v ustanovení § 6 ZOVV stanovena dolní hranice, počínaje kterou je výrobce povinen nahradit škodu na věci. Touto dolní hranicí byla částka 5.000,- Kč, jenž se dosti podstatným způsobem lišila od částky stanovené ve směrnici, neboť zde byla stanovena částka 500 ECU. Hodnota 500 ECU byla v době přijímání zákona asi 17.000,- Kč, což je částka na české poměry dosti vysoká a proto byla v zákoně tato hranice stanovena odchýlně. Důvodem této odchýlné úpravy totiž byl účel, který měla plnit tato hranice, jímž bylo donutit poškozené, aby svá méně závažná poškození vyřešili přednostně dohodou s výrobcem, tedy mimosoudně a nebyly tak zbytečně zatěžovány české soudy.

Vzhledem k přistoupení České republiky k Evropské unii bylo nutné harmonizovat ustanovení celého zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku se směrnicí a tedy i ustanovení týkající se limitu vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem. Novela ZOVV, zákon č.209/2000 Sb. obsahovala rovněž zrušovací ustanovení, kterým dnem 1.května 2004 pozbylo platnosti výše uvedené ustanovení § 6, které bylo nahrazeno novým ustanovením § 6a.

Obsah a svým způsobem i účel zůstali zachováni, změnila se pouze částka 5.000,- Kč na částku, která odpovídá 500 EUR, s tím, že rozhodným kursem je kurs devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou v den, kdy škoda vznikla nebo byla zjištěna. Pro představu částka 500 EUR činí asi 14.230,- Kč.²⁸ Účelem je totiž stále přednostní řešení menších škod na základě dohody mezi výrobcem a poškozeným, nicméně hranice toho, co je onou méně závažnou škodou byla posunuta směrem výše.

V případě, kdy je škoda menší, než tato hranice je zde však stále možnost uplatnění náhrady škody dle ustanovení § 420 ObčZ tedy dle obecné odpovědnosti za škodu.

---

²⁸ dle průměrného kursu vyhlášeného ČNB v měsíci únor 2009

Každý z členských států měl dle článku 16 odstavce 1 směrnice možnost stanovit ve svém právním řádu rovněž i horní hranici pro výši náhrady škody ne však méně než 70 milionů ECU. Této možnosti český zákonodárce nevyužil, neboť jak již bylo uvedeno výše, toto ustanovení by patrně bylo nadbytečné vzhledem k výši této částky.

4.4 Spolupůsobení třetí osoby

Jak již bylo řečeno výše, pokud se na vzniku škody podílel i sám poškozený, a to buď zcela nebo pouze z části zakládá toto jednání poškozeného liberační důvod pro výrobce, tak jak je upraven v ustanovení § 5 odst. 3 ZOVV.

Rozdílná situace však nastává v případě, kdy se na vzniku škody podílí osoba třetí, rozdílná jak od osoby výrobce tak od osoby poškozeného. V případě, že jednáním či opomenutím této třetí osoby a rovněž v důsledku vady vznikne škoda, potom odpovědnost výrobce za tuto škodu není nijak omezena a výrobce tedy odpovídá za škodu v plném rozsahu.

Pokud se tomu tak stane, vzniká však výrobcí tzv. regresní nárok vůči oné třetí osobě, která se svým jednáním či opomenutím na vzniku škody podílela. Pro výrobce to znamená, že škodu, kterou musel poškozenému zaplatit může následně požadovat, ať už v celé své výši, či částečně, po této třetí osobě. Tato situace je výslovně upravena v ustanovení § 7 ZOVV, nepoužijí se tedy ustanovení občanského zákoníku, neboť má přednost použití zákona zvláštního oproti zákonu obecnému.

4.5 Společná odpovědnost výrobců

Účinností novely, tedy zákona č. 209/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, bylo do předmětného zákona včleněno ustanovení § 7a, které upravuje společnou odpovědnost výrobců. Před touto účinností novely se společná odpovědnost výrobců řídila ustanoveními občanského zákoníku, jmenovitě ustanoveními § 438 a § 439, kde je rovněž zakotvena solidární odpovědnost škůdců, respektive výrobců. Navíc zde však byla stanovena možnost v odůvodněných případech, aby soud rozhodl, že každý z výrobců odpovídá podle své účasti, což by poškozenému značně ztěžovalo uplatňování jeho nároků a proto se úprava speciální v ZOVV jeví z mého pohledu jako vhodnější.

Odpovědnost za škodu dvou a více výrobců je upravena v ZOVV téměř stejným způsobem jako v ObčZ, a to jako odpovědnost solidární. Pro poškozeného to pak znamená, že výrobci za škodu odpovídají společně a nerozdílně a proto může dle své vlastní volby uplatňovat nárok na náhradu škody vůči kterémukoli z nich. V případě této plurality výrobců, kteří svým jednáním zapříčinili škodu je pak možné provést jejich vzájemné vypořádání a to podle účasti každého z nich.

4.6 Zákaz vyloučení nebo omezení povinnosti náhrady škody předem

Dalo by se říci, že ustanovení § 8 ZOVV o zákazu vyloučení nebo omezení povinnosti náhrady předem je nadbytečné, neboť ten samý závěr jednoznačně vyplývá již z ustanovení § 574 odst. 2 ObčZ, kde je stanovena neplatnost jakékoli dohody, kterou se někdo vzdává práv, jež mohou v budoucnosti teprve vzniknout. V kontextu ustanovení § 39 ObčZ, který stanoví neplatnost právního úkonu, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází, by pak takováto dohoda byla absolutně neplatná a to od samého počátku (*ex tunc*). Absolutní neplatnost tedy nastává přímo ze zákona (*ex lege*), aniž by se jí sám poškozený musel dovolávat a soud k ní musí přihlížet z úřední povinnosti (*ex offio*).

Nicméně zákonodárce chtěl patrně tuto neplatnost ještě zdůraznit a tak jí výslovně uvedl v ustanovení § 8 takto: Povinnost výrobce nahradit škodu způsobenou vadou výrobku podle tohoto zákona nelze předem vyloučit ani omezit jednostranným prohlášením nebo dohodou. Ujednání, která by takové vyloučení nebo omezení umožňovala, jsou neplatná od samého počátku.²⁹

---

²⁹ ust. § 8 zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

4.7 Promlčení a prekluze

Před výše zmiňovanou účinností novely byla v zákoně upravena jak tříletá subjektivní promlčecí lhůta, tak desetiletá objektivní promlčecí lhůta, která počínala běžet ode dne, kdy výrobce uvedl výrobek na trh. Navíc zde byla uvedena možnost, pokud výrobce stanovil nebo závazně doporučil záruční dobu delší, promlčelo se právo až uplynutím této doby.

Dnes zákon upravuje pouze onu zmiňovanou tříletou subjektivní lhůtu, která počíná běžet dnem, kdy se poškozený dozvěděl nebo s přihlédnutím k okolnostem lze důvodně předpokládat, že se mohl dozvědět o škodě, vadě výrobku a o totožnosti výrobce. Délka subjektivní promlčecí lhůty vyplývá z článku 10 směrnice, kde je tato tříletá lhůta stanovena přímo. Nelze tedy v těchto případech použít ustanovení občanského zákoníku, který v ustanovení § 106 stanoví pouze dvouletou promlčecí lhůtu.

Desetiletá objektivní promlčecí lhůta byla zrušena právní úpravou novou, nikoli však v neprospěch výrobců. Do ZOVV bylo včleněno nové ustanovení § 9a, které de facto mění desetiletou objektivní promlčecí lhůtu na lhůtu prekluzivní. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 59/1998 Sb. by totiž nebylo rozumné činit výrobce odpovědným za vadnost jeho výrobku po neomezenou dobu s ohledem na to, že výrobky jednak podléhají vlivu času, jsou vypracovávány přísnější bezpečnostní normy a především pokračuje pokrok vědy a techniky.³⁰

Dle nové právní úpravy tedy uplynutím deseti let ode dne, kdy výrobce uvedl na trh vadný výrobek, který způsobil škodu, právo na náhradu škody zcela zaniká. Je zde však ještě dovětek, který stanoví, že toto neplatí, jestliže v uvedené době byl nárok na náhradu škody uplatněn u soudu.

---

³⁰ Vláda ČR. Důvodová zpráva k návrhu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Vztah prekluzivní a promlčecí lhůty je takový, že uplyne-li lhůta prekluzivní (tedy v tomto případě desetiletá) právo na náhradu škody zcela zaniká. Naopak uplyne-li lhůta promlčecí (v tomto případě subjektivní tříletá) právo na náhradu škody nezaniká, nýbrž je zde pouze možné uplatnit námitku promlčení ze strany výrobce, což znamená, že pokud by tento námitku neuplatnil, a plnil by, nezakládalo by jeho plnění bezdůvodné obohacení poškozeného.

4.8 Použití občanského zákoníku, případy vyloučení použití zákona a účinnost

O vztahu ZOVV k občanskému zákoníku již bylo pojednáno výše, v tomto tedy odkazují na bod druhý mé diplomové práce.

Stejně tak jako směrnice, upravuje i ZOVV vyloučení případů náhrady škody způsobené jadernými událostmi, které jsou upraveny mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny. Jmenovitě se jedná především o Vídeňskou úmluvu o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody a Společný protokol týkající se aplikace Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy.

V souladu se zásadou právní jistoty a ochrany již nabytých práv je ve větě druhé ustanovení § 11 ZOVV vyloučeno použití zákona rovněž na uplatnění odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, jenž byl uveden na trh před nabytím účinnosti tohoto zákona. Jedná se o zákaz retroaktivity tohoto zákona, neboli zpětné účinnosti, která by jinak byla v rozporu se základními zásadami právního státu.

Ustanovení § 12 ZOVV pak jako poslední pojednává o účinnosti zákona, když stanoví, že tato nastává prvním dnem třetího kalendářního měsíce po dni jeho vyhlášení. Dnem vyhlášení tohoto zákona byl 30. březen 1998, účinnosti tedy zákon nabyl dne 1. června 1998.

Zde patrně stojí za zmínku i účinnost novely tohoto zákona, tedy zákona č. 209/2000 Sb. Tento nabyl účinnosti dnem 1. září 2000 s výjimkou ustanovení § 6a³¹, který nabyl účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost, tedy dnem 1. května 2004.

---

³¹ týkající se dolní hranice škody – 500 EUR - pro vznik odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

5. Procesněprávní úprava uplatňování odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem

Pokud se tedy poškozený rozhodne pro soudní řešení sporu, popřípadě pokud pokus o dohodu s výrobcem bude neúspěšný, nezbyvá mu než přikročit uplatnění svého nároku pomocí podání žaloby.

Lze však konstatovat, že uplatnění nároků vyplývajících z odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem se až na určité prvky (jako je délka promlčecí doby) neliší od uplatňování nároků vzniklých z obecné odpovědnosti za škodu, nicméně procesní stránka uplatňování těchto nároků je natolik důležitá, že jsem považovala za nutné jí v mé práci alespoň krátce zmínit.

Každé zahájení soudního řízení znamená jak pro poškozené tak pro ostatní subjekty určité právní účinky, a to jak účinky hmotněprávní tak procesněprávní. Nejdůležitějším hmotněprávním účinkem je bezpochyby stavení promlčecí doby, který je upraven v ustanovení § 112 až § 114 ObčZ. Dalším hmotněprávním účinkem je rovněž nemožnost prekluze práva na náhradu škody, které by jinak zaniklo uplynutím deseti let ode dne, kdy výrobce na trh uvedl výrobek, který předmětnou škodu způsobil. Tento druhý hmotněprávní účinek je také explicitně stanoven v ustanovení § 9a ZOVV. Z procesněprávních účinků můžeme jmenovat zejména vznik překážky litispendence (tj. zahájeného soudního řízení, což znamená, že nemůže probíhat v téže věci mezi týmiž účastníky další soudní řízení), dále vznik zásady trvání místní příslušnosti (*perpetuatio fori*), která znamená, že místní příslušnost soudu určená podle okolností, které tu jsou v době zahájení řízení, trvá až do jeho skončení a v neposlední řadě vznik povinnosti soudu provést řízení a vydat rozhodnutí (nemusí to být jen rozhodnutí ve věci samé).

Důležité je, že soudní řízení je zahájeno dnem, kdy žaloba poškozeného dojde soudu (toto je důležité zejména pro běh a stavení promlčecích a prekluzivních lhůt). Každá žaloba však musí splňovat obecné náležitosti, tak jak jsou uvedeny v ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ a také zvláštní náležitost návrhu,

kterým se zahajuje řízení (ty jsou uvedeny v ustanovení § 79 odst. 1 OSŘ). Přestože žaloba tyto náležitosti nesplňuje, řízení je i tak zahájeno. Pokud však poškozený, respektive žalobce, tyto nedostatky neodstraní povede to k odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení. Budou-li náležitosti splněny bude žaloba řádně projednána a následně bude vydáno soudní rozhodnutí, které se po nabytí právní moci stane vykonatelným, čímž by měl být nárok poškozeného uspokojen. V případě, že ze strany výrobce, tedy žalovaného, nedojde k dobrovolnému splnění povinnosti uhradit škodu v soudem určené lhůtě, vzniká tak oprávněnému možnost podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

V souvislosti s uplatňováním nároků ze škod způsobených vadnými výrobky bych se zmínila o v českém právu ne tak častému řešení sporů, a to o mimosoudním řešení sporů. Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s dalšími subjekty (Hospodářskou komorou České republiky, Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, Asociací mediátorů, Ministerstvem financí, Ministerstvem spravedlnosti a spotřebitelskými sdruženími) od 1. dubna 2008 spustilo projekt mimosoudního řešení spotřebitelských sporů (ADR ³²). Tento projekt bude po dobu dvou let v tzv. pilotní fázi a poté budou vyhodnoceny výsledky a navržen další postup.

Podstatou tohoto mimosoudního řešení sporů je především dobrovolnost účasti obou stran. Strany nejprve vyplní jednoduchý formulář, který poté zašlou na kontaktní místo, kde jim bude poskytnuta kvalifikovaná informace a doporučení dalšího způsobu řešení konkrétního sporu. Je tedy možné, že spor bude vyřešen již v tomto okamžiku a žádné další řešení nebude zapotřebí. Pokud se tomu tak nestane bude stranám doporučena mediace nebo rozhodčí řízení. Mediace je metoda urovnání sporu, kdy dochází k řešení sporu mezi dvěma stranami pomocí třetí nestranné osoby, tedy mediátora a bude tak dosaženo závazné dohody. Naproti tomu v rozhodčím řízení dochází k závaznému řešení sporu pomocí rozhodnutí nezávislého rozhodce a tento rozhodčí nález je pak pravomocný.

---

³² anglická zkratka pro Alternative Dispute Resolution

Tento způsob řešení sporů má bezpochyby veliké výhody, zejména rychlost oproti soudnímu řízení, dále je to efektivita a v neposlední řadě je třeba vynaložit nesrovnatelně nižší výdaje, než v případě soudního řešení sporu. V tomto konkrétním projektu je totiž mediace zcela zdarma, neboť činnost mediátora hradí přímo Ministerstvo průmyslu a obchodu a v případě rozhodčího řízení strana podávající žalobu pak platí 3% z hodnoty předmětu sporu, minimálně však 800,- Kč a činnost rozhodce je pak opět hrazena přímo Ministerstvem průmyslu a obchodu. Pro podnikatele by tento projekt měl znamenat další výhodu, která je dle Ministerstva průmyslu a obchodu spatřována v možnosti jejich zviditelnění se a posílení jejich dobré pověsti tím, že se přihlásí k Etickému kodexu Hospodářské komory České republiky a zaváže se k řešení sporů smírnou a efektivní cestou. Seznam těchto podnikatelů je pak uveřejněn na internetových stránkách Hospodářské komory České republiky a odkazuje na něj rovněž internetová stránka Ministerstva průmyslu a obchodu, čímž je zajištěna vysoká publicita těchto údajů.

Pokud se přesto stane, že jedna ze stran není s postupem v tomto řízení spokojena a domnívá se, že došlo k porušení Pravidel pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů, má možnost podat stížnost, a to v subjektivní lhůtě 30 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu stížnosti, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy důvod stížnosti nastal (objektivní lhůta).³³

---

³³ více informací viz. Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů in: <http://www.mpo.cz/dokument42173.html>

6. Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem není v českém právním řádu pro výrobce obligatorní. V souvislosti s přijetím zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je však v České republice mapován nárůst smluv s pojišťovnami, v nichž se podnikatelé proti riziku plynoucímu z vady jejich výrobků pojišťují.

Vada výrobku, která by mohla způsobit škodu je ve většině případů nepředvídatelná a může vzniknout i v případě, kdy výrobce vynaložil veškerou péči na učinění svého výrobku bezpečným. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku je totiž jak již bylo výše uvedeno odpovědností objektivní, tj. odpovědností výrobce za škodu bez ohledu na jeho subjektivní vztah k této škodě neboli bez ohledu na zavinění výrobce. Pro některé výrobce by náhrada škody způsobená touto vadou, zejména při poškození zdraví spotřebitele, kdy se v rámci odškodnění jedná o poměrně dosti vysoké částky, mohla znamenat značné ohrožení ekonomické stability jeho podniku, a proto je takto sjednaným pojištěním možné přenést část tohoto rizika na pojišťovací společnost.

Záleží tedy pouze na volbě výrobce, zda riziko plynoucí z jeho výrobků rozloží mezi sebe a pojišťovnu s tím, že se bude muset vzdát určité části svých peněžních prostředků, které pak případnou na úhradu pojistného, nebo zda bude spoléhat na to, že jeho výrobek nemá vadu, popřípadě pokud vadu má, že vada jeho výrobku nezpůsobí škodu. Důležitým faktorem při tomto rozhodování hraje nepochybně i výše pojistného. Tato výše se odvíjí např. od ročního obrátu, pojistné částky, druhu výrobku, objemu exportu, předmětu podnikání pojištěného, objemu realizovaných kupních smluv či rozsahu teritoriálního krytí.³⁴

34

<http://www.podnikinfo.eu/pojistovnictvi/podnik/pruvodce.aspx?sekce=7&menu=1360&smid=f5ed42d1-4911-40d3-8e7b-e2057cc25dea>

7. Úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem v návrhu nového občanského zákoníku

V návrhu nového občanského zákoníku, ve fázi po zpracování připomínek, je odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku komplexně upravena v ustanoveních § 2754 až 2758. Tato úprava je převzata z dosud platného zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. Návrh nového občanského zákoníku však obsahuje pouhých pět ustanovení, které se zabývají otázkou náhrady škody způsobené vadným výrobkem, nicméně žádná z podstatných částí ZOVV není vynechána.

Ustanovení § 2754 obsáhlo jednak podmínky uplatnění odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, dále vymezilo pojem výrobek a částečně i pojem výrobce. Ve svém odstavci třetím pak stanovilo stejně jako zákon dolní hranici, počínaje kterou vzniká odpovědnost výrobce za škodu vzniklou vadou výrobku.

V následujícím ustanovení (§2755) je pak vymezena druhá část definice pojmu výrobce, tak jak ji obsahuje ZOVV, tedy jako dodavatel a každý další dodavatel, jedná-li se o dovezený výrobek, a to v případě, že poškozenému nesdělí do jednoho měsíce, kdo je výrobce, popřípadě, kdo mu výrobek původně dodal.

V další části návrhu občanského zákoníku je následně vymezen pojem vady výrobku, a to téměř stejnými slovy jako v doposud platném zákoně.

V ustanovení § 2757 je pak zvlášť stanovena další podmínka pro uplatnění nároku na náhradu škody a to negativním způsobem tak, že povinnost k náhradě škody nevzniká, způsobila-li vada poškození vadného výrobku nebo poškození věci určené a užívané převážně k podnikatelským účelům.³⁵

---

³⁵ ust. § 2575 návrhu nového občanského zákoníku

Stejně jako v dikci ZOVV jsou upraveny i liberační důvody výrobce, a to v ustanovení § 2758. Dále je v tomtéž ustanovení vyjádřen zákaz vyloučení nebo omezení povinnosti náhrady škody předem.

Ohledně způsobů náhrady škody a změn při určování rozsahu škody způsobené na zdraví poškozeného v návrhu nového občanského zákoníku bylo již pojednáno výše.

Závěr

Odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem je jedním z mnoha institutů chránících bezpečnost nejen zdraví, ale i majetku spotřebitele. Její úprava je obsažena ve všech právních řádech ekonomicky vyspělých států, neboť spolu s ekonomickým růstem každého státu se zvyšuje riziko ohrožení bezpečnosti spotřebitele plynoucí z těchto vad. Toto riziko vyplývá především ze stále většího počtu různých výrobků a zejména z jejich technické složitosti.

V České republice je odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem upravena speciálním zákonem č. 589/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku ve znění zákona č. 209/2000 Sb., který vstoupil v účinnost 1. června 1998.

Tento zákon je dnes již komplexní transpozicí směrnice Rady č. 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky. Zde český zákonodárce dokonce ani nevyužil možnosti odchýlení se od několika málo ustanovení, které směrnice výslovně povolovala.

Před účinností zákona bylo samozřejmě rovněž možné dovolávat se náhrady škody, která byla způsobena vadným výrobkem, avšak pouze na základě obecné odpovědnosti za škodu dle ustanovení občanského zákoníku. Přesto ani dnes není tato možnost vyloučena, neboť poškozenému se výslovně dává možnost volby mezi uplatněním svého nároku podle obecné úpravy odpovědnosti za škodu a mezi uplatněním na základě tohoto speciálního zákona.

Tento zákon vnesl do našeho právního řádu další druh objektivní odpovědnosti, kdy v případě vzniku škody v důsledku vady výrobku je výrobce odpovědný bez ohledu na zavinění. Nicméně ani tato odpovědnost není absolutní, neboť zákon dává výrobcí možnost na základě prokázání alespoň jednoho z liberačních důvodů se této odpovědnosti zprostit. Pro poškozeného je naopak příznivé, že pojetí výrobce podle tohoto zákona je dosti široké na to, aby mohl své nároky skutečně uplatňovat. Za výrobce podle tohoto zákona se nepovažuje pouze výrobce jako takový, ale i řada dalších subjektů podílejících

se na dovozu a distribuci výrobku.

V závěru bych uvedla, že cílem české právní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem je především působit preventivně a přimět výrobce k tomu, aby bylo i v jejich zájmu produkovat a uvádět na trh pouze výrobky splňující co možná nejvyšší požadavky na bezpečnost.

Pokud se jedná o četnost soudních sporů, které se týkají právě nároků plynoucích z této odpovědnosti za škodu, pak v České republice a v Evropské unii tato právní úprava svou preventivní funkci nepochybně plní, neboť těchto soudních sporů existuje velmi malý počet, a žádný z nich se nepovažuje za mimořádně významný.

Otázkou je, zda za toto vděčíme právě oné právní úpravě nebo zda bychom skutečnou příčinu měli hledat spíše jinde, zejména v neinformovanosti spotřebitelů a především ve složitosti soudních sporů, kdy tyto mohou trvat až několik let a v případě neúspěchu pak poškozený spotřebitel ponese nemalé náklady nejen soudního sporu jako takového, ale i náklady právního zastoupení spolu s časem, který by tomu musel nepochybně věnovat.

Naprosto opačná situace panuje ve Spojených státech amerických, kde je každý spotřebitel dokonale informován o svých možnostech a těmto případům je věnována velká publicita, přestože zákonná úprava je na úrovni jednotlivých států a stát od státu se podstatným způsobem liší. Především z těchto důvodů je četnost soudních sporů mnohonásobná, stejně jako výše v nich přiznaných odškodnění, kdy výrobci musí hradit nejen náhradu škody, ale častou jsou jim ukládány i nemalé sankční náhrady, které však náleží rovněž samotným poškozeným.

Na tomto místě bych v souvislosti s náhradou škody nakonec zmínila, že právě institut podobný těmto tzv. „punitive damages“ (sankčním náhradám) se objevuje v návrhu nového občanského zákoníku v případech, kdy někdo poškodí věc ze svévole či škodolibosti pak bude muset nahradit i cenu zvláštní obliby, což je dle mého názoru velký krok vpřed.

Seznam zkratek

ObčZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

ZOVV – zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

ZTPV – zákon o technických požadavcích na výrobky

Použitá literatura

Holub M. a kol.: Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním. 2. aktualizované vydání. ISBN 80-7201-486-2, Linde 2004

Honcová R.: Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku: odpovědnost za výrobek 1. vydání. MU Brno 1999

Hulva T.: Ochrana spotřebitele. ISBN 80-7357-064-5, ASPI 2004

Knappová M, Švestka J., Dvořák J.: Občanské právo hmotné. 1.díl. 4 aktualizované vydání. ISBN 80-7357-127-7, ASPI 2005

Knappová M, Švestka J., Dvořák J.: Občanské právo hmotné. 2.díl. 4 aktualizované vydání. ISBN 80-7357-131-5, ASPI 2005

Knappová M.: Povinnost a odpovědnost v občanském právu. ISBN 86432-55-6, Eurolex Bohemia 2003

Král R.: K zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku a jeho slučitelnost s úpravou ES. Právní rozhledy 1999 č.7, s. 420

Kučera Z.: Mezinárodní právo soukromé. 6. vydání. ISBN 80-7239-167-4, Nakladatelství DOPLNĚK, Brno 2004

Kusák V., Plitz A.: Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku ve Spojených státech Amerických a český výrobce. Právní rozhledy 1999 č.10, s. 532

Lábíková R.: Obecná bezpečnost výrobků. Technické požadavky na výrobky. Odpovědnost za výrobek. ISBN 80-210-2766-5, MU Brno 2001

Mrázek J.: Odpovědnost za škodu způsobenou závadným výrobkem v českém právu – Kompatibilita Direktivy 85/374/EHS s naším právním řádem. Právník 1998 č.3, s.83 (ID ASPI LIT8350CZ)

Mrázek J.: Odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem podle Direktivy Rady evropských společenství číslo 85/374/EHS. Právník 1998 č.3, s.183 (ID ASPI LIT8349CZ)

Pěničková L.: Pojištění odpovědnosti za výrobek. Ekonom 1997 č.15, s.56 (ID ASPI LIT7485CZ)

Těmín T.: Odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem. Právní rádce 2004 č.10, Praktická příručka

Veselý J.: Odpovědnost výrobců za škodu způsobenou vadou výrobku v právním řádu ČR. Právní rozhledy 1999 č.5, s. 244

Zdražil M.: O ochraně spotřebitele. ISBN 80-7201-240-1, Linde 2000

Wintrová A.: Civilní právo procesní. 4. aktualizované vydání. ISBN 80-7201-595-8, Linde 2006

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 1437/2006, ze dne 20.3.2008

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 1 Cz 86/90, ze dne 30.11.1990 (také jen R 7/1992 civ)

Escola v. Coca-Cola Bottling Co., 24 Cal.2d 453, 150 P.2d 436 (1944)

Greenman v. Yuba Power Products, 59 Cal.2d 57, 377 P.2d 897, 27 Cal.Rptr. 697 (1963)

Thomas v. Winchester, 6 N.Y. 397 (1852).

Winterbottom v. Wright, 152 Eng. Rep. 402 (1842)

Council of Europe. Convention on products liability in regard to personal injury and death. Strasbourg 1977

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Návrh občanského zákoníku

Směrnice Rady č. 85/374/EHS ze dne 25.července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky

Směrnice o obecné bezpečnosti výrobků č. 92/59/EHS

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků

Směrnice Rady č. 88/378/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se bezpečnosti hraček

Směrnice Rady č.76/768/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se kosmetických prostředků

Směrnice č.79/112/EHS o označování a nabízení potravin určených k prodeji konečnému spotřebiteli a související reklamě

Směrnice č. 2000/13/ES o sblížování právních předpisů členských států týkajících se označování, prezentace a reklamy na potraviny

Nařízení č. 50/2000/ES o označování potravin obsahujících přísady a příchutě pocházející z geneticky upravených surovin

Vláda ČR. Důvodová zpráva k návrhu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č.26/2001 Sb., o hygienických požadavcích na kosmetické prostředky, o náležitostech žádosti o neuvedení ingredience na obalu kosmetického prostředku a o požadavcích na vzdělání a praxi fyzické osoby odpovědné za výrobu kosmetického prostředku

Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Epstein R.: A short history of product liability. Dostupný z:
<http://www.pointoflaw.com/products/overview.php>

Hess v. Philips Morris. Dostupný z:
<http://www.miamiherald.com/business/story/910561.html>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument42173.html>

Náhrada škody – konkrétní změny. Dostupný z:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/konkretni-zmeny.html>

Pojištění odpovědnosti za škody. Dostupný z:
<http://www.podnikinfo.eu/pojistovnictvi/podnik/pruvodce.aspx?sekce=7&menu=1360&smid=f5ed42d1-4911-40d3-8e7b-e2057cc25dea>

Obsah

PROHLÁŠENÍ.....	0 -
PODĚKOVÁNÍ.....	0 -
ÚVOD	1 -
1. POJETÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADOU VÝROBKU NAPŘÍČ RŮZNÝMI PRÁVNÍMI ŘÁDY	3 -
1.1 SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ	3 -
1.1.1 Historie odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v USA.....	4 -
1.1.2 Subjektivní odpovědnost (negligence)	6 -
1.1.3 Odpovědnost za porušení záruky (breach of warranty)	7 -
1.1.4 Objektivní odpovědnost (strict liability).....	7 -
1.2. EVROPSKÁ UNIE	11 -
1.2.1 Úmluva o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku vztahující se k úrazu a smrti	12 -
1.2.2 Směrnice Rady č.85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky	13 -
1.2.3 Ostatní důležité předpisy ES související s problematikou odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.....	15 -
2. VZTAH ZÁKONA Č. 59/1998 SB. O ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADOU VÝROBKU K OBECNÉ ÚPRAVĚ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU	19 -
3. PŘÍČINY VZNIKU ZÁKONA Č. 59/1998 SB. O ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADOU VÝROBKU	22 -
4. ZÁKON Č. 59/1998 SB. O ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADOU VÝROBKU	24 -
4.1 PODMÍNKY PRO UPLATNĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADOU VÝROBKU - 24 -	
-	
4.2 ZPROŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI.....	36 -
4.3 VÝŠE NÁHRADY ŠKODY	38 -
4.4 SPOLUPŮSOBENÍ TŘETÍ OSOBY	40 -
4.5 SPOLEČNÁ ODPOVĚDNOST VÝROBCŮ	41 -
4.6 ZÁKAZ VYLOUČENÍ NEBO OMEZENÍ POVINNOSTI NÁHRADY ŠKODY PŘEDEM.....	42 -
4.7 PROMLČENÍ A PREKLUZE.....	43 -
4.8 POUŽITÍ OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU, PŘÍPADY VYLOUČENÍ POUŽITÍ ZÁKONA A ÚČINNOST- 45 -	
5. PROCESNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA UPLATŇOVÁNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADNÝM VÝROBKEM.....	46 -
6. POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADOU VÝROBKU- 49 -	
7. ÚPRAVA ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VADNÝM VÝROBKEM V NÁVRHU NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU	50 -
ZÁVĚR	52 -
SEZNAM ZKRATEK	54 -
POUŽITÁ LITERATURA.....	55 -
OBSAH	58 -
RESUMÉ	59 -
NÁZEV PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE A KLÍČOVÁ SLOVA	60 -

Resumé

The purpose of my thesis is to analyse product liability in Czech republic and compare its legal form with legal forms in European union and United states of america.

The thesis is composed of seven chapters, each of them dealing with different aspects of product liability. Chapter one is subdivided into two parts. Part one describes product liability in United states of america. Section one describes history of product liability, section two describes product liability based on negligence, section three deals with breach of warranty and section four describes strict liability. Second part of first chapter shift the focus on European union and is divided into three sections. First one explains Convention on products liability in regard to personal injury and death. Second one deals with Directive of 25 July 1985 on the approximation of the law, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products no. 85/374/EEC. And section three describes others important directives.

Chapter two shortly explains relation of product liability to general liability for damage.

Chapter three focuses on reasons of creation of Act no. 59/1998 Coll., on product liability.

Chapter four is subdivided into eight parts and provides an outline of Act no. 59/1998 Coll. Part one concentrates conditions of claiming damages from product liability. Second part deals with exculpation of producer. Third part illustrates amount of compenstaion. Part four describes participation of third person. Part five point out solidarity in product liability of producers. Part six mentions prohibition of elimination or limitation of compensation for damage in advance. Part seven includes prescription of a right and its preclusion. And part eight characterises applying of Civil code, exclusion of application of Act no.59/1998 Coll. and force of legislation.

Chapter five is an analysis of procedural regulations. Chapter six refers to insurance of producers and chapter seven deals with product liability as is in bill of new civil code.

Název práce v anglickém jazyce a klíčová slova

PRODUCT LIABILITY

Product – výrobek
Defective – vadný
Liability - odpovědnost